

Міністерство освіти і науки України
Центральноукраїнський державний університет імені Володимира Винниченка
Факультет педагогіки, психології та мистецтв
Кафедра дошкільної та початкової освіти
Комунальний заклад «Кіровоградський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти імені Василя Сухомлинського»
Кафедра дошкільної та початкової освіти
Комунальний заклад «Харківська гуманітарно-педагогічна академія»
Харківської обласної ради
Кафедра педагогіки, психології початкової освіти та освітнього менеджменту
Олександрійський педагогічний фаховий коледж імені В. О. Сухомлинського
Полтавський національний педагогічний університет ім. В. Г. Короленка
Кафедра початкової освіти
Сумський державний педагогічний університет імені А. С. Макаренка
Кафедра дошкільної і початкової освіти
Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини
Кафедра фахових методик та інноваційних технологій у початковій школі

УПРОВАДЖЕННЯ СУЧАСНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ДЛЯ РЕАЛІЗАЦІЇ ЗАВДАНЬ ОСВІТНІХ ГАЛУЗЕЙ НУШ

*Збірник матеріалів
II Всеукраїнської науково-практичної
інтернет-конференції
25 жовтня 2023 р.*

(електронне видання)

Кропивницький – 2023

Упровадження сучасних технологій для реалізації завдань освітніх галузей НУШ: збірник матеріалів II Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції 25 жовтня 2023 р. / Упоряд.: О. О. Горська, Н. В. Котелянець; [голов. ред. О. О. Горська] (електронне видання). Кропивницький: ФОП Піскова М. А., 2023. 72 с.

До збірника ввійшли тези виступів учасників II Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції «Упровадження сучасних технологій для реалізації завдань освітніх галузей НУШ». У матеріалах розглянуто питання, пов'язані з різними аспектами, напрямами та підходами щодо впровадження сучасних технологій у систему реалізації завдань Нової Української школи.

Збірник адресовано науково-педагогічним працівникам, докторантам, аспірантам, студентам, педагогам-практикам і всім, хто цікавиться питаннями розвитку початкової освіти в сучасних умовах.

Головний редактор:

Горська Олена Олександрівна, кандидатка педагогічних наук, доцентка, кафедри дошкільної та початкової освіти Центральноукраїнського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка.

Редакційна колегія:

Довга Т. Я., докторка педагогічних наук, професорка кафедри дошкільної та початкової освіти Центральноукраїнського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка, м. Кропивницький.

Кіндей Л. Г., кандидатка філологічних наук, доцентка, доцентка кафедри дошкільної та початкової освіти Центральноукраїнського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка, м. Кропивницький.

Карапузова Н. Д., кандидатка педагогічних наук, професорка кафедри початкової освіти, природничих і математичних дисциплін та методик їх викладання Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка, м. Полтава.

Котелянець Н. В., докторка педагогічних наук, професорка, завідувачка кафедри дошкільної та початкової освіти Центральноукраїнського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка, м. Кропивницький.

Котелянець Ю. С., докторка педагогічних наук, доцентка, доцентка кафедри дошкільної та початкової освіти Центральноукраїнського державного університету імені Володимира Винниченка, м. Кропивницький.

Комар О. А., докторка педагогічних наук, професорка, завідувачка кафедри фахових методик та інноваційних технологій у початковій школі Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини, м. Умань.

Одарченко В. І., кандидатка педагогічних наук, доцентка, професорка кафедри педагогіки, психології, початкової освіти та освітнього менеджменту КЗ «Харківська гуманітарно-педагогічна академія», м. Харків.

Павлушенко Н. М. кандидатка педагогічних наук, доцентка, завідувачка кафедри дошкільної і початкової освіти Сумського державного педагогічного університету імені А.С.Макаренка, м. Суми.

Радул О. С., докторка педагогічних наук, професорка, професорка кафедри дошкільної та початкової освіти Центральноукраїнського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка, м. Кропивницький.

Тарапака Н. В., кандидатка педагогічних наук, доцентка, доцентка кафедри дошкільної та початкової освіти Комунального закладу «Кіровоградський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти імені Василя Сухомлинського», м. Кропивницький.

Ткаченко О. М., докторка педагогічних наук, професорка, професорка кафедри дошкільної та початкової освіти Центральноукраїнського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка, м. Кропивницький.

Федій О. А., докторка педагогічних наук, професорка, завідувачка кафедри початкової освіти, природничих і математичних дисциплін та методик їх викладання Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка, м. Полтава.

За зміст публікацій, правдивість інформації, цитат, покликань на літературні джерела та інших поданих відомостей відповідальність несуть автори.

Рекомендовано до друку вченою радою Центральноукраїнського державного університету імені Володимира Винниченка (Протокол № 3 від 10.11.2023)

НАПРЯМ РОБОТИ 1.

НОВА УКРАЇНЬСЬКА ШКОЛА – ДОМІНАНТА РЕФОРМУВАННЯ СУЧАСНОЇ ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ

УДК 373.3.091.33-027.31(045)

Будяк Анастасія Дмитрівна

здобувачка першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
спеціальності 012 Дошкільна освіта,
наукова керівниця – Демченко Ю. М., кандидатка педагогічних наук,
доцентка, доцентка кафедри дошкільної та початкової освіти
Центральноукраїнського державного університету
імені Володимира Винниченка
(*м. Кропивницький, Україна*)

КОНЦЕПЦІЯ «НОВА УКРАЇНЬСЬКА ШКОЛА»: СУТНІСТЬ ТА АНАЛІЗ

Проблема, її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. Сьогодні суспільство висуває певні вимоги щодо результатів навчання учнів у школах. У той же час робота вчителя початкової школи пов'язана з різноманітністю освітніх систем, потребою в розвитку компетентностей, змінами в змісті початкової освіти та доступом до технологічних засобів навчання. Усі ці фактори вимагають перегляду та оновлення підготовки вчителів у вищих навчальних закладах [1].

Концепція «Нова українська школа» є ключовим елементом реформи освіти в Україні. Ця проблема включає в себе реорганізацію навчальної програми, методик навчання та оцінювання результатів. Концепція потребує підготовки та перепідготовки педагогічних кадрів, що включає в себе розробку нових навчальних програм та методичних матеріалів. Також, передбачає активну участь громадськості та батьків у формуванні освітньої політики. Це важливі завдання для забезпечення підтримки та успішної реалізації реформи [4].

Короткий огляд публікацій (окреслення нерозв'язаних проблем). Багато досліджень акцентують увагу на питаннях впровадження реформи НУШ в навчальну практику. Дослідники аналізують, які зміни відбулися в навчальних закладах, як вчителі адаптувались до нових вимог і методик, і як це впливає на навчальні досягнення учнів.

Видатні сучасні та зарубіжні вчені, такі як В. Беспалко, В. Монахова, Л. Пироженко, О. Пометун зробили значний внесок у дослідження інтерактивних методів навчання. Вони розглядають інтерактивність у навчанні як здатність до взаємодії, проведення бесіди, діалогу та взаємодії в процесі навчання. Дослідження цих вчених підтверджують, що інтерактивне навчання сприяє значному підвищенню рівня засвоєння матеріалу, оскільки воно впливає не лише на свідомість учнів, але й на їхні почуття та емоції. До розробки елементів інтерактивного навчання також можна звернутися до праць В. Сухомлинського та творчості вчителів-новаторів 70-80-х років, таких як Ш. Амонашвілі, Є. Ільїна, С. Лисенкової, В. Шаталова та ін. Їх творчий підхід та методики розвивального навчання сприяли розвитку інтерактивних підходів до освіти [1].

Отже, останні дослідження та публікації в галузі концепції НУШ дозволяють краще розуміти реформу, виявляти її позитивні та викликові аспекти, та спрямовані на розробку оптимальних стратегій для впровадження нової системи освіти в Україні.

Мета (формулювання завдання): полягає в розумінні та здатності оцінити вплив та ефективність НУШ як сучасної освітньої стратегії в Україні, а також у розробці рекомендацій щодо покращення процесу впровадження та вдосконалення цієї концепції.

Виклад основного матеріалу, обґрунтування результатів дослідження. «Нова українська школа» (НУШ) – це освітня реформа, яка була запроваджена в Україні з метою модернізації освітньої системи та підвищення якості навчання. Реформа НУШ стартувала в 2016 році та охоплює всі рівні освіти, від дошкільної освіти до загальної середньої освіти [5].

Однією з ключових характеристик концепції «Нова українська школа» є підтримка інклюзивної освіти. Реформа спрямована на створення умов для навчання дітей з вищими освітніми потребами, включаючи дітей із спеціальними потребами. Це дозволяє кожній дитині отримати якісну освіту та розвиватися на рівних умовах [4].

Реформа покликана впровадити інтерактивні методи навчання, що стимулюють активну участь учнів у навчальному процесі. Основна ідея полягає у формуванні ключових компетентностей учнів, таких як критичне мислення, комунікація, співпраця та інші, які ефективно їх функціонують у сучасному суспільстві [1].

Широке використання інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) у сфері освіти та управління освітніми установами є ключовим фактором для успішної реалізації концепції «Нова українська школа». Замість окремих ізольованих проєктів, впровадження ІКТ повинно стати системним інструментом, що охоплює всі аспекти освітнього процесу. В рамках реформи передбачено перегляд та оновлення навчальних програм. Оновлені програми

враховують сучасні вимоги та потреби суспільства, включаючи зміни у змісті освіти та впровадження нових предметів [4].

Однією з ключових ідей є розвиток особистості учня, його творчих здібностей та соціальний навичок. Відходячи від традиційного засвоєння фактів, нова українська школа ставить перед собою завдання розвивати учнів у всіх аспектах їхнього інтелектуального та душевного розвитку [3].

Висновки, перспективи. Запровадження концепції «Нова українська школа» вимагає спільних зусиль учителів, учнів, батьків та уряду. Ця реформа має потенціал покращити якість освіти в Україні та підготувати молоде покоління до викликів майбутнього.

Концепція «Нова українська школа» є амбіційним та промисловим кроком у розвитку освіти в Україні. Реформа спрямована на створення сучасної, інклюзивної та інтерактивної системи освіти, яка готує молоде покоління до викликів сучасності. Запровадження нових методів навчання, оновлення навчальних програм та використання інформаційних технологій роблять освіту більш доступною та розвивальною для всіх дітей. Успішна реалізація цієї концепції сприятиме підвищенню якості освіти в Україні та підготовки молодих громадян до сучасного життя.

Однак, для досягнення успіху необхідно продовжувати підтримувати реформу та вдосконалювати її. Можливо надавати вчителям підтримку та можливості для професійного зростання, а також забезпечити доступ до сучасних матеріалів та обладнання. Крім того, слід розвивати систему оцінювання, щоб вона відображала реальний рівень навчальних досягнень учнів.

Література

1. Використання інтерактивних методів навчання в НУШ. *Освітній проект «На Урок» для вчителів.* URL: <https://naurok.com.ua/stattya-na-temu-vikoristannya-interaktivnih-metodiv-navchannya-v-nush-153336.html>

2. Концептуальні ідеї реформи «Нова українська школа» у світлі української педагогічної думки. Перегляд. *Український Педагогічний журнал.* URL: <https://uej.undip.org.ua/index.php/journal/article/view/631/605>

3. Концепція НУШ очима майбутніх вчителів початкової школи. *Освітній проект «На Урок» для вчителів.* URL: <https://naurok.com.ua/koncepciya-nush-ochima-maybutnih-vchiteliv-pochatkovo-shkoli-328177.html>

4. Нова українська школа. URL: https://nus.org.ua/wp-content/uploads/2017/09/razdel_1_Oglyad.pdf

5. Нова українська школа. URL: <https://mon.gov.ua/ua/tag/nova-ukrainska-shkola>

Крайник Поліна Вікторівна

здобувачка другого (магістерського) рівня вищої освіти
спеціальності 013 Початкова освіта

наукова керівниця – Корсікова К. Г., кандидатка педагогічних наук, доцентка
кафедри педагогіки, психології, початкової освіти та освітнього менеджменту
Комунального закладу «Харківська педагогічно-гуманітарна академія»
Харківської обласної ради
(м. Харків, Україна)

КОНЦЕПЦІЯ ТА ПРОБЛЕМАТИКА НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ

Концепція та проблематика Нової української школи відображають своєчасні тенденції в освітньому просторі України. Вона охоплює широкий комплексний процес реформування освітньої системи з метою адаптації її до поточних вимог, потреб та можливостей суспільства, тому ця тема є актуальною в умовах сьогодення.

Реформа освіти під назвою «Нова українська школа» є важливим та довгоочікуваним кроком Міністерства освіти і науки. В рамках цього проекту запроваджується новий підхід до навчання у молодших класах, який зосереджує увагу на розвиток навичок, а не просто засвоєння знань. Дітей навчатимуть працювати в команді та розуміти інших. Основна мета освіти – це розвиток компетентностей [5].

У Державному стандарті загальної початкової освіти визначено ключові напрямки для глибокого розвитку особистості учня початкової школи. Вони сформульовані як універсальні вміння, що мають загальне значення для всіх галузей освіти та обов'язкові для впровадження в навчальний процес, зокрема [4]:

- аналізує ситуації, має критичне та творче мислення;
- працює в команді, демонструє співпрацю;
- вміє ефективно комунікувати;
- розвиває власний емоційний інтелект;
- проводить дослідження;
- організовує власну діяльність.

Такі орієнтири відображають стабільну взаємодію основних структурних компонентів особистості: емоційного («Відчуваю»), мислювального («Думаю») та діяльнісного («Дію») [4].

Педагогічний дискурс, пов'язаний з проблематикою Нової української школи, свідчить про активне зацікавлення науковців (Н. Бібік, Я. Кодлюк, О. Савченко, С. Скорцова, С. Якименка та інші), так і практиків (С. Скалью, А. Тристан та інші), у етапах початкової освіти відносно однієї з ключових ідей

Державного стандарту початкової освіти – організації навчального процесу з використанням діяльнісного підходу, зокрема на основі інтеграції. Дослідження вказує, що повна реалізація ідеї інтеграції суттєво сприяє ефективному набуттю учнями початкової освіти ключових компетентностей. Це наголошує на важливості розвитку здатності особистості застосовувати знання, уміння, навички та способи діяльності в контексті конкретних навчальних предметів і галузей [3].

Один із основних пріоритетів у сфері реформування освіти – забезпечення високої якості навчання, що є ключовою умовою соціально-економічного прогресу та розвитку людського капіталу. Якісна освіта сприяє гармонійному психологічному та соціальному розвитку особистості, враховуючи її потреби та вимоги суспільства в цілому. Реалізація цієї мети активізує зусилля вчених та практиків, спрямовані на перетворення національної освітньої системи та її суттєве оновлення. Зміни в сучасній освіті вимагають критичного перегляду поставлених завдань, змісту та методів організації навчального процесу [5].

Основними компонентами нової української школи є дев'ять важливих елементів [1]:

1. Сучасна система освіти орієнтована на розвиток ключових навичок, що є необхідними для успішної самореалізації в сучасному суспільстві.

2. Зосередження на індивідуальних потребах учня та централізація уваги навколо дитини в освітньому процесі.

3. Вчителі мають бути мотивовані та мати можливість для творчого розвитку.

4. Нова організаційна структура школи сприяє засвоєнню нового матеріалу та набуттю компетентностей для успішного життя.

5. Виховний процес сприяє формуванню цінностей у учнів, що є важливою складовою їхнього розвитку.

6. Справедливий розподіл громадських коштів, що гарантує рівний доступ до якісної освіти для всіх дітей.

7. Децентралізація та ефективне управління, що надають школі реальну автономію.

8. Освітній простір створює всі необхідні умови, надає засоби та технології для навчання, що виходить за межі приміщення навчального закладу.

9. Педагогіка, побудована на партнерстві між учнем, вчителем та батьками.

У той же час «Концепція» визначає основні складові, які повинні бути забезпечені державою та місцевою громадою як повноправними учасниками освітнього процесу для успішної організації навчально-виховного процесу[1]:

– надання учителям мотивації та можливості для творчого розвитку;

– впровадження децентралізації та ефективного управління для надання школі реальної автономії;

– впровадження нової структури школи, сприяючої ефективному засвоєнню нового контенту та отриманню життєво важливих навичок;

– забезпечення справедливого розподілу публічних коштів, що гарантує рівний доступ всіх дітей до якісної освіти.

Результати теоретичного аналізу вказують на те, що в сучасних умовах концепція та проблематика «Нової української школи» є надзвичайно потрібний в контексті сучасних вимог до освіти. Ця ініціатива включає в себе комплексний підхід до реформування освітньої системи з метою адаптації її до поточних потреб та вимог суспільства. Запровадження Нової української школи сприятиме розвитку творчого мислення, творчості та соціальних навичок учнів, що становить невід'ємну складову сучасної освіти. Крім того, ця концепція враховує принципи інклюзивності, що має важливе значення для забезпечення рівних можливостей для всіх дітей. Отже, «Нова українська школа» відкриває широкі можливості для покращення якості освіти та готовності учнів до сучасних викликів.

Література

1. Бібік Н. М. Нова українська школа: порадник для вчителя. Київ: ТОВ «Видавничий дім «Плеяди». 2017. 206 с.

2. Дубровська Л. О., Дешко О. О. Проблема готовності вчителів початкових класів до запровадження ідей реформи «Нової української школи». Наукові записки НДУ ім. М. Гоголя. *Психолого-педагогічні науки*. 2018. № 3. С. 24–26.

3. Кічук Н. В. Здатність до різновекторної і багаторівневої інтеграції як інтегральна компетентність успішного вчителя нової української школи. Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції «Вища освіта у міждисциплінарному вимірі: від традиції до інновацій». Збірник наукових праць. Ізмаїл. 2020. С. 45–46.

4. Котик Т. М. Нова українська школа: теорія і практика формування емоційного інтелекту в учнів початкової школи. Навчально-методичний посібник. Тернопіль, Астон. 2020. 192 с.

5. Савченко О. Я. Методичні рекомендації щодо використання в освітньому процесі типової освітньої програми для 1 класів закладів загальної середньої освіти. Типова освітня програма для закладів загальної середньої освіти. Київ : УОВЦ «Оріон». 2018. 160 с.

НАПРЯМ РОБОТИ 2.

ІНТЕГРАЦІЯ НАВЧАННЯ ЯК ПЕДАГОГІЧНА ТЕХНОЛОГІЯ ТА ОСНОВНА ЛАНКА ФОРМУЛИ НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ

УДК 372:37.017

Вдовенко Вікторія Віталіївна

кандидатка педагогічних наук, доцентка, доцентка кафедри дошкільної та початкової освіти Центральноукраїнського державного університету імені Володимира Винниченка
(м. Кропивницький, Україна)

Кривенко Марія Юріївна

здобувачка другого (магістерського) рівня вищої освіти спеціальності 013 Початкова освіта, Центральноукраїнського державного університету імені Володимира Винниченка
(м. Кропивницький, Україна)

ІНТЕГРАТИВНИЙ ПІДХІД ПРИ ВИВЧЕННІ МАТЕМАТИЧНОЇ ТА ІНФОРМАТИЧНОЇ ОСВІТНІХ ГАЛУЗЕЙ У ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ

Сучасний світ вимагає від освітньої системи не тільки передачі базових знань, але й розвитку комплексних навичок, необхідних для успішного функціонування в суспільстві. Однією з актуальних стратегій вдосконалення навчання є інтеграція різних освітніх галузей.

У психолого-педагогічній літературі існують різні тлумачення понять «інтеграція», «інтегроване навчання», «інтегративний підхід». Ми вважаємо найбільш коректним трактування Л. Даниловою та М. Кірик: «інтеграція в початковій освіті – це дидактио-методичний засіб організації навчально-виховного процесу, в основу якого покладено цілісне сприйняття й пізнання світу» [1, с. 25]. Як зазначають О. Онопрієнко та С. Скворцова, метою інтеграційного утворення є формування у дітей цілісної картини світу. Результатом такої інтеграції мають стати системність знань; вміння переносити ідеї і методи з однієї науки в іншу, посилення світоглядної спрямованості пізнавальних інтересів, формування і досягнення всебічне розвиненої особистості. Загалом, у процесі навчання молодших школярів математики

можна використовувати два підходи: з одного боку, інтегруючи матеріал у систему навчальних завдань до уроку математики через використання сюжетів та інформації з інших освітніх галузей, і з іншого боку, застосовуючи математичні знання, вміння та навички для вивчення інших предметів. Таким чином, у плані поєднання інших предметів із математикою О. Онопрієнко і С. Скворцова вважають, що доцільно говорити не стільки про інтеграцію, як про міжпредметні зв'язки. В свою чергу, міжпредметні зв'язки можуть реалізовуватись через окремі завдання, через їх групи завдань або систему навчальних завдань уроку, поєднаних однією сюжетною лінією [2].

Мета нашої статті – розглянути особливості інтеграції в початковій школі математичної та інформатичної освітніх галузей. Інтеграція математики та інформатики має низку переваг. По-перше, така інтеграція сприяє розвитку логічного та аналітичного мислення учнів. Вони навчаються розбирати завдання на складові частини, створювати алгоритми та послідовність дій для їх вирішення. По-друге, інтегративний підхід цих освітніх галузей дає змогу використовувати математичні концепції у реальних ситуаціях за допомогою інформаційних технологій. Учні можуть аналізувати дані, створювати графічні інтерпретації та вирішувати практичні задачі, використовуючи комп'ютери та програмне забезпечення. Крім того, інтеграція сприяє розвитку творчості та проблемного мислення, оскільки учні можуть створювати власні проєкти, де об'єднують математичні та інформаційні аспекти.

Інтеграція на рівні способів дій та навичок, що відповідає діяльнісному підходу, ґрунтується на принципі включення завдань, що мають характер проблем, для стимулювання активності учнів, мінімізації втручання вчителя, та опори на попередній досвід та емоції дитини. Це передбачає здивування, зацікавленість, пошук, допитливість, кмітливість, ініціативу, творчий підхід, задоволення від мислення, незалежність, творчість, і пошук нових способів розв'язання завдань.

Наприклад, для кращого сприйняття нового матеріалу з теми: «Текстові інформаційні моделі у табличній формі» (3 клас) можна запропонувати учням провести статистичне дослідження у формі опитування з метою з'ясувати, в яку пору року святкує день народження кожен із учасників групи. Результати опитування зручно представити у формі таблиці:

Пора року	Весна	Літо	Осінь	Зима
Кількість іменинників	5	4	3	4

Таблиця 1. Статистичне дослідження «День народження» [3, с. 97]

Далі вчитель пропонує обговорення таких питань:

- Чи можна отриману таблицю назвати інформаційною моделлю?
- При вивченні яких дисциплін ми використовували таблиці?
- Чи зустрічаються таблиці в повсякденному житті? Наведіть приклади.

Також учитель може пропонувати завдання, при виконанні яких зручно використовувати моделі у вигляді таблиці.

Наприклад, розв'яжемо логічну задачу. Три подруги Аліна, Марія та Катерина прийшли на свято в туфлях і платтях. У однієї туфлі помаранчеві, в другої – фіолетові, у третьої – червоні. У однієї плаття помаранчеве, у другої – фіолетові, у третьої – червоне. Відомо, що лише у Марії кольори плаття та туфель співпадають. Ні туфлі, ні плаття Катерини не помаранчеві, Аліна у фіолетових туфлях. Хто з дівчат прийшов у червоному платті?

При розв'язуванні задачі рекомендуємо скористатися математичною моделлю – таблицею.

	Кольори співпадають (помаранчевий)		Кольори різні (фіолетовий)		Кольори різні (червоний)	
	плаття	туфлі	плаття	туфлі	плаття	туфлі
Аліна		–	–	+		–
Марія			–	–		
Катерина	–	–		–		

Таблиця 2. Приклад використання таблиці-моделі для розв'язування логічної задачі

Накреслимо цю таблицю у текстовому редакторі та пропонуємо учням поступово її заповнити, відповідаючи на запитання:

- Якого кольору туфлі Марії? А плаття?
- Якого кольору плаття Катерини? А туфлі?
- Хто прийшов у червоному платті?

Таким чином, учитель створює мотивацію для того, щоб учні усвідомили, як важливо сучасній людині вміти працювати з таблицями, в тому числі вміти їх створювати в текстовому редакторі.

Отже, завдяки інтеграції математичної та інформаційної освіти у початковій школі відкриваються широкі можливості для розвитку комплексних навичок учнів. Вони навчаються застосовувати математичні знання у практичних ситуаціях, розвивають логічне та аналітичне мислення, та формують власні проекти за допомогою інформаційних технологій. Проте, інтеграція математичної та інформаційної освіти також вносить виклики. Передусім, учителі повинні мати відповідну підготовку, яка дозволить їм успішно впроваджувати інтеграційний підхід у навчальний процес. Також успішної інтеграції необхідно розвивати підготовку вчителів, адаптувати навчальні програми та забезпечити доступ до необхідних ресурсів. Інтеграція математичної та інформаційної освіти у початковій школі є ключем до формування компетентних та готових до майбутніх викликів особистостей.

Література

1. Кірик М., Данилова Л. Нова українська школа: організація діяльності

учнів початкових класів закладів загальної середньої освіти. Львів: Світ, 2019. 136 с.

2. Онопрієнко О., Скворцова С. Інтеграція у навчанні молодших школярів математики. URL: Інтеграція.pdf (iitta.gov.ua)

3. Вдовенко В. В., Котелянець Н. В., Агєєва О. В. Я досліджую світ: Підручник для 3 класу. Ч/ 2. К.: Грамота, 2020.

УДК 378.6

Радул Ольга Сергіївна

докторка педагогічних наук, професорка, професорка кафедри дошкільної та початкової освіти Центральноукраїнського державного університету імені Володимира Винниченка
(м. Кропивницький, Україна)

Прибора Тетяна Олександрівна

кандидатка педагогічних наук, доцентка, доцентка кафедри дошкільної та початкової освіти Центральноукраїнського державного університету імені Володимира Винниченка
(м. Кропивницький, Україна)

ПРОБЛЕМА ІНТЕГРОВАНОГО НАВЧАННЯ В ІСТОРИЧНОМУ ВИМІРІ

Інтегровані курси займають міцну позицію в сучасних навчальних програмах як початкової, так і середньої школи в усіх країнах світу. Основна причина створення інтегрованих курсів полягає у приведенні у відповідність змісту навчання із рівнем науково-технічних знань. Постійно з'являються нові наукові галузі, однак неможливо постійно збільшувати кількість навчальних предметів. Мета інтегрованих курсів, передусім, полягає в ознайомленні з основними явищами природи і науковими фактами, в оволодінні навичками класифікації, розвитку наукової інтуїції тощо.

Інтегроване навчання не є явищем сьогодення, воно має певну історію. У даній публікації зупинимося лише на деяких аспектах.

Вперше, проблема інтегрованого навчання у масовій школі виникає в другій половині XIX століття. У XIX ст. в розвинених країнах світу створюється система масового навчання. Більшість дітей почала відвідувати народну початкову школу. Однак, перший досвід масового навчання показав як позитивні, так і негативні результати. Стандартизована система масової школи

на кінець століття перестала задовольняти рівню розвитку суспільства, з одного боку, і розвитку окремої особистості, з іншого. Однакові навчальні плани і програми були відірвані від життя. Фронтальний метод навчання, що приходить на зміну індивідуального і на середину XIX ст. стає основним, разом з упорядкованістю навчання нерідко приводить до зниження активності учнів, які перетворювались у пасивних споживачів інформації, яку повідомляв учитель.

Критика різних аспектів діяльності масової школи спричинила виникнення реформаторської педагогіки. Її представники, зокрема Д. Дьюї, Г. Кершенштейнер, критикуючи предметне навчання у школах, яке було відірване від реального життя, пропонують ідею інтегрованого або комплексного вивчення кількох предметів, об'єднаних однією темою. Так, на думку Г. Кершенштейнера, у більшості дітей у віці від 3 до 14 років інтерес до безпосередньої ручної праці домінує над інтелектуальними потребами, які розвиваються пізніше. А тому центром навчання дітей до 14 років повинна бути ручна праця, або ж конкретна, соціально значуща справа, в межах якої і викладаються загальноосвітні дисципліни. Послідовники Д. Дьюї розробили нові форми організації навчання, які будувалися на інтеграції навчальних предметів – лабораторний план, метод проєктів тощо.

Представники вільного виховання також підтримували ідею інтегрованого навчання, вони взагалі заперечували навчальні предмети. Так, К. Вентцель наголошував, що в освітніх установах потрібно створити такі умови, при яких дитина могла б самостійно обирати з наук кожного разу те, що їй необхідно в даний момент.

Видатний вітчизняний педагог, педолог П. Блонський, заперечуючи предметну побудову загальноосвітніх знань, уважав, що основним предметом у школі повинні стати явища людського життя, навколишньої дійсності. Замість предметної системи в основу програми загальноосвітньої школи він пропонував покласти метод пізнання і методи праці, а єдиними навчальним предметом (інтегрованим) повинно стати «людинознавство».

Втіленням ідей інтегрованого навчання у вітчизняній системі освіти стали комплексні програми 1923–1925 рр. Поява цих програм зумовлювалася необхідністю встановлення більш тісного зв'язку школи з життям. Увесь навчальний матеріал згрупувався у три колонки:

- 1) природа, її багатства і сили;
- 2) використання цих сил і багатств людиною (трудова діяльність);
- 3) суспільне життя.

Уся розміщена в колонках інформація об'єднувалася комплексною темою, вивчення якої пов'язувалося по можливості з сезонними явищами і

краєзнавством, із самостійністю та творчістю дітей. Центральна частина програми кожного навчального року складалася з трьох основних тем:

1. Та чи та форма сучасної господарської діяльності людини;
2. Соціально-політичне і культурне життя сучасного суспільства;
3. Історичні поглиблення вивчених вище явищ.

В основу програми було покладено вивчення трудової діяльності людей, оскільки вона зумовлює весь суспільний устрій, створює внутрішній зв'язок між темами окремих бесід, між різними предметами.

Визначальною темою для всіх колонок була суспільствознавча. Навколо неї формувалася весь інший матеріал різних навчальних предметів. Учитель, викладаючи суспільствознавство (цей предмет також був інтегрований), координував свій матеріал з роботою по іншим дисциплінам, формулюючи і розміщуючи свої теми так, щоб залишалася можливість сумісної праці по комплексу без шкоди для планомірних занять учнів по іншим дисциплінам. Інтеграція, комплексність полягала в тому, що на уроках по різних предметам обговорювалося одне і те ж питання з різних позицій. Вивчаючи одне і те ж явище громадського життя, суспільствознавець і словесник в центрі своєї уваги тримає різні його сторони: перший зупиняється переважно на економіці та політиці, а другий – на побуті й психології.

Основні причини, що спонукали до створення саме таких програм полягали у потребі подолати відрив змісту освіти від життя, знищити багатопредметність, випадковість матеріалу, який вивчався, розвивати самодіяльність, активність дітей, їхні здібності, творчу продуктивну діяльність. На місце пасивного сприйняття інформації, яка у старій школі подавалася в рецептурній формі, вони ставили особистий досвід, особисту дослідницьку роботу та особисті переживання.

Навчальним планом 1923 р., зокрема для шкіл II ступеня школи, відводився один день на екскурсії, різноманітні вільні заняття, підбиття підсумків засвоєного в попередні дні, загальні збори. В інші п'ять днів половина навчального часу відводилася на роботу з книгою, інший час – на малювання, креслення, співи, моделювання, ручну працю, практичні заняття, екскурсії, гімнастику тощо. Осінні (у вересні та жовтні) та весняні екскурсії передбачалися в різні господарства і природу та пов'язувалися із вивченням природничих дисциплін, з листопада по лютий на перше місце виходили екскурсії, пов'язані з різноманітними суспільними навчальними предметами [3, с. 26].

Екскурсії не зводилися до простого споглядання, це були своєрідні дослідницькі роботи. Наприклад, програма із суспільствознавства для першого року II ступеня школи передбачала дослідницьку роботу учнів, яка стосувалася вивчення різноманітних економічних і культурних сторін життя села. Так,

досліджуючи культурні аспекти, діти вивчали потреби села, грамотність населення, поширення книг і газет, існування забобон, наявність та діяльність школи, хати-читальні, клубу, організацію свят, спектаклів, санітарно-гігієнічний стан села тощо. Учні записували фольклорні твори (частівки, пісні, казки та ін.) [3, с. 26].

Розвитком інтегрованого навчання стали комплексно-проектні навчальні програми 1929 р. За цими програмами учням давалися завдання-проекти, під час яких набувалися знання з різних навчальних предметів.

Література

1. Березівська Л. Д. Реформи шкільної освіти в Україні у ХХ столітті: документи, матеріали і коментарі: навч. посіб. Луганськ, 2011.

2. Нариси історії українського шкільництва. 1905–1933 : Навч. посібник / О. В. Сухомлинська та ін. Київ, 1996.

3. Радул О. С. Проблема розвитку дитячої активності і творчості у вітчизняних освітніх документах першої третини ХХ століття. *Нариси з історії педагогічної думки (перша третина ХХ століття)* / О. С. Радул, Т. О. Кравцова, С. В. Куркіна, Т. О. Прибора, О. В. Філоненко, Н. М. Озерна / За ред. О. С. Радул. Кіровоград, 2015. С. 7–37.

УДК 371.013

Русак Світлана Іванівна

здобувачка другого (магістерського) рівня вищої освіти
спеціальності 013 Початкова освіта

наукова керівниця – Гібалова Н. В., кандидатка педагогічних наук,
професорка, професорка кафедри початкової освіти Полтавського
національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка
(м. Полтава, Україна)

ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ЕСТЕТИЧНОГО ВИХОВАННЯ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ У ПРОЦЕСІ НАВЧАННЯ МАТЕМАТИЧНОЇ ОСВІТНЬОЇ ГАЛУЗІ

Відповідно до концепції НУШ національна система освіти спрямована не лише на академічну підготовку дітей, а й на їхній всебічний розвиток. Особистість дитини повинна розвиватися в усіх сферах: інтелектуальній, соціальній, емоційній та фізичній. *«Нова українська школа ставить за мету не просто навчити дитину читати, писати та рахувати, а й виховати всебічнорозвинену особистість, здатну до творчості, критичного мислення,*

прийняття самостійних рішень, адаптації до змін, вміння співпрацювати та жити в мирі з іншими людьми» [3].

Естетичне виховання є одним із пріоритетних напрямків Нової української школи. Воно спрямоване на формування у дітей естетичних ідеалів, смаків і потреб, на вироблення здатності сприймати, переживати й оцінювати прекрасне у природі, житті, мистецтві і праці, на пробудження і розвиток її здібностей і непримиренності до всього потворного і нікчемного в житті й діяльності.

Основи естетичних поглядів і переконань людини закладаються в шкільні роки, тому формування естетичних почуттів дітей, їх емоційної культури – одне із важливих завдань системи освіти і виховання. Проблему естетичного виховання досліджували вітчизняні та зарубіжні вчені, В. Сухомлинський розглядав естетичне виховання як процес формування у дитини естетичних ідеалів, смаків і потреб; І. Зязюн як процес розвитку творчих здібностей людини.

В Україні дослідженнями естетичного виховання займалися такі вчені, як: О. Коваленко, В. Кремень, М. Лещенко, Н. Ничкало, О. Сухомлинська, О. Федій та інші. Ці вчені розробили теоретичні основи естетичного виховання, а також розробили методи та прийоми його реалізації.

На сучасному етапі дослідження естетичного виховання спрямовані на розробку нових методів і прийомів його реалізації, а також на адаптацію цих методів і прийомів до сучасних умов. Проведений теоретичний аналіз поглядів учених на естетичне виховання молодших школярів у процесі навчання математичній освітній галузі показав, що «естетичне виховання» – це, *по-перше*, цілеспрямований процес, мета, завдання, зміст, засоби і методи якого визначаються, плануються та творчо реалізуються педагогами для здійснення навчально-виховної діяльності, відповідно до завдань суспільства щодо формування підростаючого покоління; *по-друге*, процес формування естетичних якостей особистостей, а саме: здібностей сприймати, оцінювати та створювати прекрасне, умінь та навичок естетичної діяльності, художнього смаку; *по-третє*, естетичне виховання необхідно розглядати, як головну складову процесу естетичного та загального розвитку особистості [1].

На уроках математики естетичне виховання реалізується через формування у молодшого школяра здатності бачити красу в математичних законах і в навколишньому світі. Естетичному вихованню здобувачів початкової освіти сприяє доцільний взаємозв'язок уроків із математичної освітньої галузі, технологічної та мистецької освітньої галузі.

На нашу думку, під час навчання математичної освітньої галузі, необхідно розповідати учням про мистецтво, знайомити їх з картинами, музикою, літературою, архітектурною точністю та красою, бо все це допоможе сформулювати почуття симетрії, пропорції, відчуття ліній, просторову уяву,

логічну чіткість наукових побудов і доведення, сприятиме кращому засвоєнню та швидкому запам'ятовуванню необхідного матеріалу різного ступеня складності, й при цьому формуватиме естетичну компетентність.

У нашому дослідженні ми виділяємо такі вимоги до уроку математики, мета якого передбачає естетичне виховання: 1) вдалий добір, виготовлення та використання предметної та образної наочності; 2) встановлення інтеграції математики з іншими галузями освітніх знань; 3) раціональне використання цифрових освітніх ресурсів; 4) планова робота з формування в дітей відчуття ритму, симетрії, пропорції, послідовності, закономірності; 5) розвиток відчуття витонченості й краси лаконічної математичної мови, коротких і зручних записів за допомогою цифр і буквеної символіки, прищеплення вмінь раціонально перетворювати математичні вирази; 6) вироблення навичок бачити довкола математичну доцільність, гармонію і, навпаки, в математиці – життя [4].

Нами розроблено модель естетичного виховання, що включає три взаємопов'язаних блоки: мотиваційно-цільовий, змістово-діяльнісний, оцінювально-результативний.

Особливістю мотиваційно-цільового компонента виступає зв'язок із здатністю учнів початкової школи відгукуватися на красу, відчувати насолоду від гармонії математичної мови, чіткості ліній, кольорів, звуків, ритмів, форм та рухів, виявляти радість від зустрічі з красою, переживати естетичні враження від прекрасного, досконалого, гармонійного, відчувати задоволення від навчання та втілення в реальному суспільно корисному продукті власного естетичного задуму.

Когнітивно-діяльнісний компонент характеризується гармонізацією зовнішнього світу молодшого школяра через математичну діяльність з внутрішнім своєю зоровою чи слуховою чутливістю в естетичних цілях, набуттям математичного досвіду створення витворів мистецтва, оволодінням технологією побудови естетичного задуму, здійсненням трудової діяльності за принципами симетричності форм, гармонійності кольорової палітри, доцільності співвідношення об'єктів.

Особистісно-оцінювальний передбачає здатність молодших школярів оцінювати красу точних наук, математичної мови та досконалості обчислень, творів мистецтва та оточуючого середовища, аналізувати співвідношення форм, гармонію кольорів, музичну співзвучність, доцільність обраних елементів, композиційну довершеність.

Дані компоненти у своїй діалектичній єдності визначають перспективи успішного формування естетичного світогляду учнів початкових класів закладів загальної середньої освіти у процесі навчання математичної освітньої галузі.

В основі функціонування запропонованої нами технології лежить поєднання наукових підходів: технологічного, особистісно-орієнтованого та системного.

У нашому дослідженні актуалізуємо такі педагогічні умови естетичного виховання учнів початкових класів у процесі навчання математики:

1. Використання інноваційних форм та методів естетичного виховання.
2. Компетентісна готовність вчителя до організації естетичного виховання під час навчання математичної освітньої галузі.
3. Естетизація освітнього середовища (приведення у відповідність до законів естетики складових елементів процесу навчання математичної освітньої галузі, зокрема предметно-інформаційного й інтелектуального).

Розроблені модель та педагогічні умови естетичного виховання учнів початкових класів у процесі навчання математики теоретично обґрунтовані, експериментально перевірені і сприяють вихованню у молодших школярів творчих здібностей, художнього смаку, самостійності, ініціативності, формуванню естетичних почуттів, відчуття краси, захоплення, милування, навички етико-оцінних суджень та культуру бачення встановлення відношень красивого і потворного, збагачення емоційного світу молодших школярів.

Література

1. Бабаніна І. В. Естетичне виховання молодших школярів. *Початкове навчання та виховання*. 2008. № 27. С. 2–16.
2. Зязюн І. А. Естетичне виховання – важливіший із складників загальнодержавної культурної політики. *Рідна школа*. 1994. № 1. С. 2–8.
3. Концепція Нової української школи. Київ: МОН України, 2016. 48 с.
4. Коровкіна І. С. Виховний потенціал уроку математики в сучасній початковій школі. *Збірник матеріалів Всеукраїнської науково-практичної конференції*. Кривий Ріг : КП ДВНЗ «КНУ», 2015. С. 39–40.

НАПРЯМ РОБОТИ 3.

УПРОВАДЖЕННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В ОСВІТНІЙ ПРОЦЕС НУШ

УДК 371.3

Берлін Валерія Юріївна

здобувачка другого (магістерського) рівня вищої освіти
спеціальності 013 Початкова освіта,
наукова керівниця – Вдовенко В. В., кандидатка педагогічних наук, доцентка,
доцентка кафедри дошкільної та початкової освіти
Центральноукраїнського державного університету
імені Володимира Винниченка
(*м. Кропивницький, Україна*)

ФОРМУВАННЯ КОМПЕТЕНЦІЙ НА УРОКАХ МАТЕМАТИКИ: ТЕХНОЛОГІЯ «ЩОДЕННІ 3»

Формування компетенцій учнів на уроках математики є пріоритетним завданням Нової української школи. Однією з ефективних технологій на уроках математики, є методика «Щоденні 3».

Щоденні види діяльності включають математичні ігри, використання різних предметів для розв'язання задач, роботу в парах та самостійне виконання математичних завдань. Це дозволяє дітям розвивати свої математичні навички, вміння мислити та працювати в команді, а також застосовувати отримані знання в практичних ситуаціях.

Таким чином, «Щоденні 3» є ефективним інструментом для формування математичної компетенції в початковій школі, допомагаючи дітям стати самостійними, креативними та успішними у майбутньому.

Застосування технології «Щоденні 3» на уроках математики в НУШ є **актуальною**, саме ця технологія допоможе підготувати дитину до самостійного вирішення проблем, навчить працювати в команді, обґрунтовувати власну думку, формувати відповідальність.

Метою використання технології «Щоденні 3» на уроках математики є покращення процесу навчання та розвитку учнів.

Виклад основного матеріалу. Педагогічну технологію навчання математики «Щоденні 3» розробили Гейл Боші та Джоан Мозер, дві вчительки початкових класів з м. Сіетл (США). Гейл і Джоан помітили, що традиційна система навчання не дає бажаних результатів. Запропонована педагогами

технологія «Щоденні 3» розвиває у школярів самостійність, витримку, наполегливість, відповідальність. Технологія передбачає щоденне виконання учнями трьох видів роботи у навчальному процесі з математики [3, с. 168].

Джоан Мозер уважала, що ця технологія спеціалізується на вивченні та розвитку математичних навичок у дітей. Дослідниця Гейл Боші також брала активну участь у розробці та впровадженні методики «Щоденні 3». Гейл Боші мала великий досвід роботи з учнями, які мають труднощі у вивченні математики, і внесла важливий вклад у розвиток цієї методики.

Технологія «Щоденні 3» стала ефективним інструментом для формування математичних компетенцій учнів та отримала визнання як учителів, так і дослідників. Її історія виникнення свідчить про важливість досліджень та інновацій в освіті для покращення навчання і розвитку дітей.

Педагогічна модель «Щоденні 3» на уроках математики – це набір щоденних видів діяльності, завдяки яким учні початкових класів навчаються ставати самостійними в процесі вивчення математики, а вчителі мають можливість працювати зі школярами індивідуально та в невеликих групах. Ця педагогічна технологія дозволяє дітям активно залучатися до власного навчання, стимулюючи їх креативний підхід і самостійний розвиток. Вона надає можливість вчителям більш ефективно допомагати кожному учневі зрозуміти матеріал, відповідно до його індивідуальних потреб та темпу навчання [1, с. 140].

Розробники цієї технології, Гейл Боші та Джоан Мозер, в її основу поклали три види діяльності:

- математика самостійно;
- математика разом з другом;
- математика письмово [3, с. 168].

«Математика самостійно» – це час, коли діти мають можливість покращити свої знання з математики та закріпити математичні поняття, використовуючи різноманітні матеріали. Зазвичай, це передбачає проведення математичних ігор, де діти можуть використовувати наочності та роздатковий матеріал, для розв'язання завдань [4, с. 11].

Для прикладу, учні можуть використовувати палички Кюізенера, конструктор Lego, настільні ігри, ребуси та головоломки, природничий матеріал, прищіпки, картки із завданнями, лічильний матеріал, Танграм, гру Джанга, шнурівку, математичні розмальовки, грошові знаки та інше [2, с. 17].

«Математика з другом» запроваджується лише після того, як учні вже оволоділи «Математикою самостійно». На цьому етапі вони вчать обирати партнера для роботи та узгоджувати правила роботи в парі з ним. Діти можуть обирати послідовність дій, використовуючи гру «Камінь, ножиці, папір». Вони продовжують закріплювати вивчені математичні поняття, використовуючи різні матеріали та ігри, такі як «Математичний сірник», «Математична піца», «Розумні ваги», «Знайди яблучко», «Математичне лото», «Розклади фігури» та інші [4, с. 11].

«Математика письмово» – це час, коли учні виконують математичні завдання на папері. Вчителі готують відповідні завдання, які можуть стосуватися як нової, так і вже вивченої теми. Наприклад, учні можуть продовжувати візерунок, малювати, обводити, заповнювати лабіринти та інші вправи. «Математика письмово» дозволяє дітям вдосконалювати навички самостійної, зосередженої та наполегливої роботи [4, с. 11].

Висновки. Таким чином, технологія «Щоденні 3» на уроках математики дає змогу структурувати процес навчання, забезпечити всебічний розвиток математичних компетенцій учнів та стимулює їхню активну участь у процесі навчання. Завдяки цій методиці, учні розвивають свої розумові здібності, впевненіше володіють математичними навичками і стають більш компетентними у розв'язанні різноманітних математичних задач.

Використання технології «Щоденні 3» під час уроків математики в НУШ створює необхідні умови для розвитку умінь школярів самостійно мислити, обирати матеріал, аналізувати, добре орієнтуватися в новій ситуації, успішно здійснювати пошук способів вирішення практичних завдань, що створює умови для вміння прогнозувати і планувати власну діяльність, вміння систематизувати наявну інформацію.

Методика «Щоденні 3» є важливим інструментом для навчання математики, який сприяє покращенню математичних навичок та ставлення учнів до цього предмету. Для подальшого успішного впровадження цієї методики в освітню практику важливо розробити додаткові навчальні ресурси та забезпечити підготовку вчителів до її використання.

Література

1. Коваль Л. Особливості моделювання сучасного уроку математики в початковій школі відповідно до проблем її реформування. *Гірська школа українських Карпат*. 2015. № 12-13. С. 139–143.

2. Комар О. Організація роботи на уроках математики за інтерактивними технологіями. *Початкова школа*. 2007. № 9. С. 16–20.

3. Листопад Н. Моделювання уроків математики з формування у молодших школярів обчислювальної компетентності. Анотовані результати науково дослідної роботи Інституту педагогіки НАПН України за 2015 рік. К. : Інститут педагогіки, 2015. С. 168–169.

4. Логачевська С. Особливості уроку математики Нової української школи. *Початкова школа*. 2018. № 4. С. 8–11.

5. Навчальна програма з математики для учнів 1–4 класів. URL: <https://cutt.ly/8kgs4uc> (дата звернення 24.10.2023)

Берун Інна Василівна

здобувачка другого (магістерського) рівня вищої освіти
спеціальності 013 Початкова освіта,
наукова керівниця – Демченко Ю. М. кандидатка педагогічних наук,
доцентка, доцентка кафедри дошкільної та початкової освіти
Центральноукраїнського державного університету
імені Володимира Винниченка
(*м. Кропивницький, Україна*)

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ДОСЛІДНИЦЬКИХ УМІНЬ В УЧНІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ НА УРОКАХ МАТЕМАТИКИ

Проблема, її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. Формування дослідницьких умінь в учнів початкової школи є важливим завданням освітнього процесу й ключовим елементом у розумінні та пізнанні дитиною навколишнього світу та самих себе, складовою їх загального розвитку та підготовки до подальшої навчальної діяльності. Дослідницькі уміння допомагають учням розвивати критичне мислення, проблемне мислення та навички пошуку, аналізу та інтерпретації інформації.

Формування дослідницьких умінь у початковій школі вимагає терпіння та підходу, що враховує розвиток особливостей дітей цього віку. Важливо підтримувати їхню цікавість та допитливість, надавати можливості для досліджень та створювати сприятливу навчальну атмосферу, де учні можуть розвивати свої дослідницькі навички.

Короткий огляд публікацій. Питання про формування дослідницьких умінь в учнів початкової школи розглядалося і досліджувалося психологами та педагогами: С. Білоус, К. Василенко, Л. Голодюк, М. Загорулько, Т. Мієр, О. Нікітіною, І. Олійник, А. Поліщук, О. Савченко, М. Чорновіл, З. Чухрай та ін.

Мета. Проаналізувати сутність, значення та особливості формування дослідницьких умінь в учнів початкової школи. Розкрити особливості, завдання, педагогічні вимоги, методи й умови, що впливають на формування дослідницьких умінь у дітей молодшого шкільного віку на уроках математики.

Виклад основного матеріалу. Для формування дослідницьких умінь у молодших школярів важливим є їх залучення до науково-дослідницької діяльності. Ця діяльність є актуальною під час процесу вивчення учнями початкових класів математичних основ. У процесі виконання навчально-дослідницької діяльності створюються умови, які впливають на повноцінний розвиток умінь та навичок дітей.

Самостійне пізнання дитиною навколишнього світу є її психологічною віковою особливістю, яка є основою для дослідницького підходу до навчальної діяльності. Метою дослідного навчання є сформування готовності та здатності самостійно та творчо засвоювати та використовувати нові способи діяльності.

Згідно з цим, метою вчителя початкової школи в контексті реалізації дослідницького підходу є створення сприятливих умов для повноцінного та активного формування й розвитку дослідницьких умінь учнів молодшого шкільного віку під час процесу проведення навчально-дослідницької діяльності.

Для досягнення поставленої мети педагог повинен вирішити ряд завдань:

- розвиток в учнів навичок та вмінь логічного й творчого мислення;
- ознайомлення учнів з методом наукового пошуку, демонстрація його застосування у процесі власного дослідження;
- навчити грамотно та згідно з нормами оформлювати власні роботи;
- навчити ефективно використовувати ІКТ під час дослідницької діяльності;
- сформуванню досвід грамотного-організованої публічної презентації, сприяти активному формуванню культури мовленнєвої поведінки.

Згідно з дослідженнями А. Поліщук, дослідницька діяльність учнів початкової школи має відповідати педагогічним вимогам, а саме: врахування вікових психолого-педагогічних особливостей учнів початкової школи; опора на базовий стандарт та формування основи для поглиблення та отримання нових знань; сприяння формуванню наукового мислення, яке характеризується системністю, креативністю, гнучкістю; мотивація до пізнавальної активності та розвитку творчого потенціалу учнів молодшого шкільного віку [2].

Дослідницький метод надає можливість молодшим школярам опановувати практичні вміння і навички, виявляти особливості тих, чи інших предметів і об'єктів навколишнього середовища за їхніми характерними ознаками і властивостями.

Дослідницька діяльність дітей молодшого шкільного віку являється творчою діяльністю, яка безпосередньо спрямована на сприйняття та розуміння навколишнього середовища та самих себе, відкриття дітьми нових для них знань, способів діяльності та уявлень про оточуюче їх середовище [3].

Уроки математичної галузі у початковій школі повинні відповідати таким провідним принципами як: інтеграція і дослідницько-проектна діяльність. Ці уроки надають можливість учням навчитися бачити зв'язки між різними предметами та практично застосовувати ці знання.

На початку навчального року та протягом певного періоду діти ще не володіють достатньою інформацією про об'єкти та явища природи, а також не мають достатньо сформованих навичок досліджень, тому досліди проводить вчитель, а потім поступово надає місце учням, але за безпосередньої участі або керівництва педагога.

На уроках математики педагог основну увагу приділяє оволодінню учнями дослідницьких і практичних вмінь, які є важливими для вивчення навколишнього середовища. На цих уроках учні можуть ознайомлюватися з об'єктами та явищами та їх сталими ознаками за допомогою дослідницьких методів та достатньої кількості самостійної, практичної роботи.

На уроках математики практична діяльність є цікавою, життєво важливою,

різноманітною. Учні мають змогу працювати з такими вимірювальними предметами та обладнаннями як: термометр, ваги, терези, рулетка, метр, циркуль та ін.

Діти легко привчаються до дослідницької діяльності, якщо ми самі показуємо приклад цієї діяльності, а головне у цьому, щоб учні бачили якісну попередню підготовку педагога до дослідів. Тому перед проведенням уроку з дослідів педагог повинен: визначити тему та мету дослідів; знайти відповідний матеріал; підготувати демонстраційний матеріал (зображення, відео, макет досліджуваного об'єкта тощо) [1].

Для того, щоб учні ставилися серйозно до дослідницької діяльності на уроці педагог має показати їм настрій та почуття того, що відбувається щось важливе і необхідне для подальшого життя.

Головною метою досліджуваного нами об'єкта або явища є досягнення показників, які характеризують засвоєння конкретно-встановленого рівня науково-дослідницьких умінь учнями на кожному рівні системи навчання.

Відкриті питання є сприятливими для стимулювання мислення дитини, а також є чинником для самостійного пошуку відповіді на них. Доречно ставити дитині такі запитання: «Які емоції в тебе викликає...?», «Як ти вважаєш, чому потрібно так розв'язувати задачу?» [5].

Висновки, перспективи. Формування дослідницьких умінь під час навчального процесу з дітьми молодшого шкільного віку сприяють допитливості, їхньому прагненню здійснювати пошук відомої інформації про невідоме та генеруванню нових ідей, самостійному чи колективному аналізу різних життєвих ситуацій, креативному мисленню та формулюванню висновків на основі отриманих результатів проведених практичних, дослідницьких та творчих робіт, пізнанню самих себе та навколишнього світу.

Література

1. Нікітіна О. Дослідницькі вміння і навички в складі операційного компонента навчальної діяльності молодших школярів. *Наукові записки. Серія: Педагогічні науки*. Кіровоград: Кіровоградський держ. пед. ун-т ім. В. Винниченка, 2014. Вип. 132. С. 312–315. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nz_p_2014_132_83.
2. Поліщук А. Формування дослідницьких умінь в учнів початкової школи на уроці математики. *Наука. Освіта. Молодь*. Вип. 2. 2016. URL: https://library.udpu.edu.ua/library_files/stud_konferenzia/2016_2/42.pdf
3. Савченко О. Я. Навчальне середовище як чинник стимулювання дослідницької діяльності молодших школярів. *Наукові записки Малої академії наук України*. 2012. №. 1. С. 41–49. URL: http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe
4. Чорновіл М. Як розвивати допитливість у дитини. *Все про дітей*. URL:

<https://vseodetyah.com/psihologiya/razvitie-i-obuchenie/yak-rozvivati-dopitlivisty-u-ditini>

5. Як розвивати в дитини допитливість. *Розвиток дитини*. URL: <https://childdevelop.com.ua/articles/develop/3134/>

УДК 373.3.091

Блудова Юлія Олександрівна

кандидатка педагогічних наук, доцентка кафедри педагогіки, психології, початкової освіти та освітнього менеджменту, Комунального закладу «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради
(м. Харків, Україна)

ВИКОРИСТАННЯ ІГРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ПЕРІОД НАВЧАННЯ У ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ

«Гра – це величезне світле вікно, через яке в духовний світ дитини вливається потік живлення уявлень, понять про навколишній світ. Гра – це іскра, що запалює вогник допитливості та зацікавленості»

В.О. Сухомлинський

Одним із головних завдань Нової української школи є виховання учнів як життєво та соціально компетентних особистостей, здатних до самостійного вибору та прийняття відповідальних рішень у різних сферах свого життя. Цю мету неможливо досягти лише за допомогою традиційних форм і методів освітньої діяльності. Вирішенню цієї проблеми значною мірою сприяє впровадження в освітній процес активних методів навчання, які вимагають від вчителів щоденного вироблення нових підходів до змісту освіти. Це нелегке завдання, але цікаве – обирати та розробляти власні освітні моделі разом зі здобувачами, впроваджуючи сучасні освітні технології. Проблемне навчання, пошукові та лінгвістичні завдання та ігри допоможуть вдосконалити освітній процес і зробити його цікавішим [1].

Сучасні школи роблять акцент на індивідуальному підході до кожної дитини. Ігри є важливою підмогою в цьому. Ігри можна використовувати для розвитку мовлення учнів під час пояснення та закріплення нового матеріалу або тренування розуміння прочитаного. Ігри – це також розвиваюча діяльність, спосіб життя, простір для соціалізації та безпеки, самореалізації, співпраці, об'єднання з дорослими та посередник між світом дитини і світом дорослих.

Гра – це розвиток уяви. Коли дитина занурюється у світ гри, у неї відкриваються великі можливості. Іншими словами, гра – це робота дитини над

собою. У грі дитина може підготуватися до майбутньої дорослої діяльності; у грі дитина може використати свою надлишкову енергію; у грі дитина може подолати свою недосконалість у простий і природний спосіб. Дитина відчуває творчість і свободу, втілення людської природи.

Гра задовольняє біологічні та психологічні потреби дітей і підтримує їхній розумовий, емоційний, соціальний і моральний розвиток. Різні ролі в іграх, навіть якщо вони є продуктом дитячої уяви, дають можливість розвинути глибоке розуміння категорій «хороших» і «поганих» цінностей і вирішити, що є прийнятним, а що неприйнятним у поведінці [3]. У грі діти переймають соціальні функції дорослих і відтворюють їх у своїй поведінці. Під час гри діти вступають у низку відносин, таких як співробітництво, кооперація та взаємне домінування. Через гру норми взаємовідносин стають для дитини джерелом морального розвитку, і вона має можливість розвивати свою особистість в цілому та окремі психічні процеси.

Ігри розвивають такі важливі якості, як увага, терпіння, пам'ять, посидючість і наполегливість у досягненні цілей. Вони також розвивають комунікативні навички, логічне мислення і вчать дітей передбачати наслідки своїх і чужих дій. Ігрова діяльність дозволяє дітям швидше проявити свою індивідуальність, набути вміння працювати в команді, розвинути комунікативні навички та творчі здібності.

Суть ігор полягає у створенні цікавих ситуацій. Тому доцільно поділити ігри відповідно до того, чим ця умовність забезпечується [2].

Дидактичні ігри є цінним інструментом для тренування розумової діяльності, активізації психічних процесів дітей та пробудження в учнів інтересу до пізнавальної діяльності. Дидактичні ігри роблять будь-який матеріал захоплюючим, дають учням глибоке почуття задоволення, створюють приємний навчальний настрій і таким чином полегшують процес навчання. Дидактичні ігри надають можливості для розвитку таких психічних процесів, як увага та пам'ять у маленьких учнів. Ігрові завдання розвивають творчі здібності та винахідливість дітей. Багато ігрових завдань вимагають уміння висловлюватися, судити і робити висновки, а також вимагають не тільки розумових зусиль, але й вольових зусиль, таких як організованість, витримка, дотримання правил гри і підпорядкування власних інтересів інтересам групи або команди. Художні вироби, такі як іграшки, малюнки та демонстраційні матеріали, виконують завдання художнього виховання дітей [3].

У роботі з дітьми молодшого шкільного віку слід ретельно продумувати кількість використовуваного ігрового матеріалу. За науковими спостереженнями, найбільш вдалим були заняття, на яких близько 1/3 робочого часу відводилося на ігри. Слід пам'ятати, що недооцінка або переоцінка використання ігор негативно впливає на освітній процес. Недостатнє використання ігор знижує активність учнів і послаблює їхній інтерес до інформації, що подається. Надмірне використання ігор ускладнює навчання дітей в неігровому середовищі. При виборі ігор важливо враховувати візуальну структуру мислення молодших школярів. Також важливо пам'ятати,

що ігри повинні сприяти повному і цілісному розвитку інтелектуального, когнітивного, мовного та комунікативного досвіду дітей з однолітками і дорослими. Ігри повинні допомагати дітям набувати вміння аналізувати, порівнювати, абстрагувати та узагальнювати. У процесі гри інтелектуальна діяльність дитини має бути пов'язана з її діями з предметами, що її оточують [2].

Застосування ігрових технологій робить освітній процес цікавим та насиченим, створює у дітей робочий настрій, полегшує подолання труднощів у засвоєнні матеріалу. Гра чи ігровий момент проводять на різних етапах уроку. Характер гри та ігрові ситуації визначаються темою, віковими особливостями учасників, їх інтересами.

Література

1. Гра по-новому, навчання по-іншому. Методичний посібник / Упорядник О. Рома. The LEGO Foundation, 2018. 44 с.
2. Кудикіна Н. В. Ігрова діяльність молодших школярів у позаурочному навчально-виховному процесі: Монографія. Київ: КМПУ, 2003. 272 с.
3. Сударик О. С. Сутність поняття «ігрові технології» та їх класифікація. *Формування сучасної науки: методика та практика*: матеріали I Міжнародної студентської наукової конференції (Т. 2), м. Кам'янець-Подільський, 29 жовтня, 2021 рік / ГО «Молодіжна наукова ліга». Вінниця: ГО «Європейська наукова платформа», 2021. С. 91–94.

УДК 373.3.091.3(045)

Бондаренко Анастасія Олегівна

здобувачка першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності 012 Дошкільна освіта,
наукова керівниця – Демченко Ю. М. кандидатка педагогічних наук,
доцентка, доцентка кафедри дошкільної та початкової освіти
Центральноукраїнського державного університету
імені Володимира Винниченка
(м. Кропивницький, Україна)

АКТИВІЗАЦІЯ МИСЛЕННЯ УЧНІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ ЗАСТОСУВАННЯМ ІННОВАЦІЙНИХ ОСВІТНІХ ТЕХНОЛОГІЙ

Проблема, її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. Важливим питанням у вирішенні завдань, що підвищують ефективність і якість освітнього процесу, є активізація навчання учнів. Його особлива значимість полягає в тому, що освіта, рефлексивно перетворює

діяльність, направлену не тільки на сприйняття матеріалу, але і на формування ставлення учня до самої пізнавальної діяльності, перетворює характер діяльності завжди пов'язаний з активністю суб'єкта. Знання, отримані в готовому вигляді, зазвичай викликають в учнів труднощі при застосуванні, при описі спостережуваних явищ і вирішенні певних завдань. Щоб вирішити проблему підвищення ефективності освітнього процесу, необхідно науково осмислити випробувані умови і засоби активізації учнів [1]. Впровадження інновацій викликано зміною ставлення суб'єктів до процесу навчання – вчителів, учнів, батьків і в цілому процесів, що складаються в освітніх установах. Головною метою шкільного навчання є формування грамотного оратора, національно свідомої і духовно багатого мови, всебічно розвиненої особистості, здатної до інновацій. Процес розвитку, виховання і соціалізації нових шкіл покликаний зробити випускників ХХІ століття конкурентоспроможними [3].

Короткий огляд публікацій (окреслення нерозв'язаних проблем). Сучасний освітній процес характеризується переважанням лінгвістичних методів навчання і виховання, недооцінкою важливості спілкування школярів для вирішення основних завдань загально освітніх шкіл, відсутністю цікавих форм організації навчальної діяльності учнів [2].

Нові освітні стандарти початкової загальної освіти спрямовані на діяльність вчителів по формуванню основ здібностей до навчання і вмінню організовувати діяльність. Приймайте та підтримуйте цілі в освітній діяльності та дотримуйтесь їх. Плануйте, контролюйте та оцінюйте їх діяльність. Взаємодійте з вчителями та однолітками в освітньому процесі.

Мета полягає в активізації мислення учнів початкових класів через застосування інноваційних освітніх технологій.

Виклад основного матеріалу, обґрунтування результатів дослідження.

Проаналізувавши наукову літературу ми виокремили умови, дотримання яких сприяє формуванню, розвитку і посилення пізнавальної активності молодших школярів. Зазначимо їх:

Перша умова – зробити максимальну залежність від активної розумової діяльності учня. Основною для розвитку когнітивних здібностей і умінь учнів є ситуації вирішення пізнавальних завдань, ситуації активного пошуку, здогадок, рефлексій, ситуації психічної напруги, суперечливих суджень, конфліктів різних позицій, в яких необхідно розібратися в собі, приймати рішення і стояти на певній позиції.

Друга умова передбачає забезпечення пізнавальної активності і формування особистості в цілому. Вона полягає в проведенні освітнього процесу на оптимальному рівні розвитку учнів.

Проаналізувавши теоретичні джерела, ми зробили висновок, що процес навчання повинен бути спрямований на успіх. Успіх – це найважливіший стимул для активної діяльності людини. Цей психологічний феномен особливо виражений в дитячому віці, коли інші мотиви і стимули ще нестабільні або слабо виражені. Діти з низькою успішністю відстають від своїх однолітків,

швидко втрачають інтерес до навчання, а пізнавальна активність на уроках стає непродуктивною.

К. Д. Ушинський пише: «Головне завдання вчителя – не тільки дати матеріал, а й пробудити здібності дітей і привернути їх активну увагу». Неможливо активізувати діяльність учнів, не пробудивши інтересу до цієї діяльності. Пізнавальний інтерес повинен стати стійкою характеристикою мотивації до навчання і характеру учня. Педагогічний досвід накопичив багатий і цінний арсенал таких захоплюючих способів навчання: вербально-наочно-практичний-репродуктивно-пошуковий – індуктивно-дедуктивний – самостійна робота [1].

На основі аналізу наукових й педагогічних джерел, ми визначили наступні цілі та завдання:

- 1) підвищити мотивацію та інтерес учнів до навчання;
- 2) забезпечити інтелектуальний розвиток дітей;
- 3) розвивати особистісний потенціал учнів;
- 4) більш гнучке і міцне засвоєння знань учнів, можливість їх самостійного переміщення в досліджуваній області;
- 5) створити умови для реалізації студентами свого творчого потенціалу.

Висновки, перспективи. Використання інноваційних освітніх технологій для активізації мислення дітей молодшого шкільного віку створює для них стимулююче та захоплююче навчальне середовище. Інтеграція, проєктна робота, використання технологій та розвитку критичного мислення сприяє розвитку креативності, аналітичних навичок та вміння самостійно мислити і розв'язувати проблеми. Для того щоб активізувати пізнавальну активність дитини, необхідно сформулювати елемент цікавості як в зміст, так і в форму роботи, надати матеріалу глибокого змісту. Такий інноваційний підхід до початкової освіти допомагає розвивати навички, які стануть у нагоді не лише в навчальному середовищі, а й у подальшому житті.

Література

1. Активізація пізнавальної діяльності молодших школярів через застосування сучасних технологій.

URL: https://urok.osvita.ua/materials/initial/aktivizacia-piznavalnoi-dialnosti-molodsih-skolariv-cerez-zastosuvanna-sucasnih-tehnologij/#google_vignette

2. Використання інноваційних технологій навчання у початковій школі.

URL: <https://vseosvita.ua/library/vikoristanna-innovacijnih-tehnologij-navcanna-u-pocatkovij-skoli-405927.html>

3. Застосування інноваційних технологій в освітньому процесі.

URL: <https://naurok.com.ua/dopovid-zastosuvannya-innovacijnih-tehnologiy-v-osvitnomu-procesi-225091.html>

4. Розвиток креативного мислення учнів початкових класів через використання ігрових завдань та інтерактивних технологій.

УДК 373

Довганіч Мар'яна Олександрівна

здобувачка другого (магістерського) рівня вищої освіти
спеціальності 013 Початкова освіта,

наукова керівниця – Вдовенко В. В., кандидатка педагогічних наук, доцентка,
доцентка кафедри дошкільної та початкової освіти
Центральноукраїнського державного університету
імені Володимира Винниченка
(*м. Кропивницький, Україна*)

STEM-ОСВІТА – ШЛЯХ ДО САМОСВІДОМОСТІ МОЛОДШОГО ШКОЛЯРА

Навчання у початковій школі є дуже важливим, адже цей період психологи і педагоги визначають особливим у психічному становленні людини, оскільки саме тоді з'являються фундаментальні передумови та механізми опанування різноманітних видів людської діяльності [9, с. 69].

Мотивація учіння – це комплекс заохочувальних дій, які сприяють підвищенню зацікавленості школяра та покращенню його навчальних навичок.

О. Киричук мотивацію учіння визначає як «систему природних, соціальних і особистісних чинників, що спонукають до відвідування навчального закладу, виконання вимог учителів, виконання домашнього завдання, до зусиль, необхідних для подолання труднощів, до розвитку здібностей тощо» [4, с. 67].

Формування позитивної мотивації в учнів молодших класів передбачає виникнення бажання у досяганні успіху в навчальній діяльності. Забезпечення мотивації до знань в учнів початкових класів можливе за таких умов:

- присутністю цікавого, особистісно-орієнтованого роздавального дидактичного матеріалу, для навчання під час уроку;
- вдалий перехід від педагогічного диктату до педагогічної співпраці (з урахуванням поваги до учня та усвідомлення його цінності);
- організація під час навчання потреби у спілкуванні з однолітками та вчителем;
- забезпечення формування допитливості та пізнавального інтересу;
- самоціннісного ставлення до своїх можливостей адекватної самооцінки;
- виховання відповідного ставлення до навчання [5, с. 51].

Формування мотивації до навчання залежить і від зовнішніх показників, таких, як довілля, родичі, друзів, від чітко спланованої освітньої діяльності навчального закладу [7].

Для того, щоб у дитини з'явилася стійка мотивація навчальної діяльності, важливо звертати увагу на такі чинники, як: зміст навчального матеріалу, організація навчальної діяльності, форми навчання та оцінювання [2].

STEM-освіта (англійською – Science, Technology, Engineering, Math, що в перекладі означає науку, технології, інженерію та математику) – це низка чи послідовність курсів або програм навчання, яка готує учнів до успішного працевлаштування, до освіти після школи або для того й іншого, вимагає різних і більш технічно складних навичок, зокрема із застосуванням математичних знань і наукових понять; передбачає формування критичного мислення та навичок дослідницької діяльності; це створення умов щодо збалансованого гармонійного формування науково-орієнтованої освіти на основі модернізації математично-природничої та гуманітарних профілів освіти; це великий вибір можливостей професійного розвитку, надання учням доступу до технологій [1].

Наука повинна захоплювати, займатися наукою має бути цікаво, доступно і радісно [6]. STEM-освіта спрямована на формування цілісної картини світу, кращого розуміння зв'язків, зокрема тому, що домінуючим принципом навчання стає інтеграція знань з різних предметів в межах досліджуваної проблеми і проєкту, що виконується. Ідеальними умовами для реалізації STEM-освіти та проведення STEM-уроків є наявність в школі освітнього середовища STEM-орієнтованого навчання.

Для реалізації STEM-освіти сучасний учитель може використовувати широкий спектр хмарних сервісів, серед переваг яких доцільно зазначити велику кількість зображень, карт, можливість виконання хмарних обчислень (наприклад, для вивчення та планування руху); можливість колективного навчання роботів (роботи, які діляться траєкторіями, контролем поведінки та результатами), використання краудсорсингу для зчитування навичок людини, для аналізу зображень та відео, класифікації, навчання та відновлення після помилок [8].

Руфат Азізов (генеральний директор Unimetal Group: «Освіта нового покоління») визначив 10 переваг STEM-освіти над традиційною:

- 1. Інтегроване навчання по «темах», а не по предметах.*
- 2. Застосування науково-технічних знань в реальному житті.*
- 3. Розвиток навичок критичного мислення і розв'язання проблем.*
- 4. Підсилення впевненості у своїх силах.*
- 5. Активна комунікація і командна робота.*
- 6. Розвиток інтересу до технічних дисциплін.*
- 7. Креативні й інноваційні підходи до проектування (STEM –навчання включає шість етапів: проблема (питання, задача), обговорення, конструювання, дизайн, тестування і розвиток).*
- 8. Місток між навчанням і кар'єрою.*
- 9. Підготовка дітей до технологічних інновацій життя.*
- 10. STEM як доповнення до шкільної програми [10; 11].*

На сучасному етапі модернізації освітнього процесу впровадженням STEM займаються педагоги за власною ініціативою у формі додаткової, позашкільної

освіти. Створено відділ STEM-освіти, що займається розробленням нормативно-правових документів, науково-методичних матеріалів для впровадження STEM-освіти; координацією діяльності окремих робочих груп, забезпеченням науково-методичної бази експериментальної інноваційної діяльності для загальноосвітніх навчальних закладів, які впроваджують STEM-освіту [3].

Навчання молодшої інтелектуальної еліти, здатної успішно реалізовуватися в сучасному мінливому світі, неможливе без застосування інноваційних, інформаційних та комунікаційних технологій, а отже – вільної орієнтації учнів в інформаційному просторі. Можливості застосування ІКТ у роботі з обдарованими дітьми на уроках є основою успішного навчання. Одним із сучасних методів навчання – є метод проектів. Важливим сьогодні є збільшення виконання учнями практично-орієнтованих і науково-дослідницьких проектів.

Уроки в школі, за STEM-технологією, дозволяють не тільки вивчати теоретичний матеріал, але і закріплювати знання за допомогою можливостей практичного застосування різноманітних завдань, які можуть бути настільки цікаві, що їх трудність не викликати неприємтя в учнів. Отже, можна зробити висновок, що одне з основних завдань сучасної школи – створити умови для різнобічного розвитку підростаючого покоління, забезпечити активізацію і розвиток інтелекту, інтуїції, легкої продуктивності, творчого мислення, рефлексії, аналітико-синтетичних умінь та навичок з урахуванням можливостей кожної дитини. Сучасні методи забезпечують активну взаємодію учнів і вчителя в навчальному процесі. Особливо ефективним у навчанні є формування комунікативних і мовленнєвих компетенцій школярів.

У процесі впровадження новації виникає низка труднощів. М. Бирка визначив перешкоди, що зустрічаються на шляху успішної реалізації STEM ініціативи в Україні на методологічному, управлінському та виконавчому рівнях [3], як перешкоди зовнішнього характеру. Проте супротив нововведенням може виникати як дія внутрішніх психологічних бар'єрів сформованих у педагогів та виявлятися у пасивному ставленні вчителя до впровадження новації.

Головна ціль STEM-освіти – виховати учня, здатного самостійно опанувати великі масиви інформації, вміти користуватися новими технологіями та творчо підходити до пошуку рішень. На цьому шляху вчитель може використовувати перевірені формати роботи, а може – покреативити та придумати власні. У впровадженні методів STEM-освіти в навчальний процес слідкуйте за реакцією учнів та збирайте зворотний зв'язок – разом ви зможете зробити навчальний процес цікавим та плідним.

Література

1. Аксьонова Г. В. Розвиток комунікативної компетентності учнів початкової школи шляхом використання інформаційно-комунікаційних технологій навчання (опис досвіду роботи). URL : <https://nsportal.ru/nachalnaya-shkola/materialy-mo/2013/11/25/dosvid-robotivchitelya-pochatkovikh-klasiv>

2. Бойченко Л. Мотивація навчальної діяльності. *Завуч*. 2011. № 11. С. 3–8.
3. Відділ STEM-освіти [Електронний ресурс]. Інститут модернізації змісту освіти. URL : <https://imzo.gov.ua/pro-imzo/struktura/viddil-stem-osviti/>.
4. Киричук О. І. Навчальні інтереси молодших школярів. Київ : Рад. школа, 1982. 128 с.
5. Лупінович С. Навчаємося залюбки! Формування мотивації до навчання в учнів молодших класів. Харків : Основа, 2009. 107 с.
6. Онищенко І. В. Мотиваційна компетентність як передумова формування мотивації до професійної діяльності в майбутніх учителів початкових класів в умовах інформатизації вищої освіти. *Проблеми підготовки сучасного вчителя*: зб. наук. праць Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини. Умань: Візаві, 2019. Вип. 2 (20). С. 108–116.
7. Присенко В. Мотивація до навчання. *Завуч*. 2011. № 6. С. 21–22.
8. План заходів щодо впровадження STEM-освіти в Україні на 2016–2018 роки [Електронний ресурс]. URL: <https://drive.google.com/file/d/0V3m2TqVM0APKQmc4LUd2MmVFckk/view>
9. Савченко О. Я. Дидактика початкової школи. Київ: Генеза, 2002. 368 с.
10. Співаковський О. Методика застосування ІКТ у початковій школі. *Початкова освіта*. 2013. № 18-19. С. 39–47.
11. Страцинська В. Комп'ютер – наш помічник у навчанні? *Завуч*. 2007. № 10. С. 7–9.

УДК378:373.31

Котелянець Наталка Валеріївна

докторка педагогічних наук, професорка,
професорка кафедри дошкільної та початкової освіти
Центральноукраїнського державного університету
імені Володимира Винниченка
(м. Кропивницький, Україна)

ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ ДОСЛІДНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ УЧНІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ

Проблема організації дослідницької діяльності учнів початкової школи є однією з найважливіших в період кардинальних змін в освіті. Результатом цих змін стала побудова нової школи, яка функціонує на засадах сумісної активної діяльності, атмосфери дослідницько-пізнавальної співпраці вчителя та учнів, навчання яких здійснюється через дослідництво.

Проблема організації навчально-дослідницької діяльності учнів не є новою в педагогічній науці. Різні її аспекти були й залишаються предметом аналізу багатьох вітчизняних та зарубіжних учених. Наукове осмислення поняття дослідницька діяльність ґрунтується на ідеях Конфуція, Ф. Дістервега, О. Духновича, Я. Коменського, Дж. Локка, Б. Райкова, С. Русової, Ж.-Ж. Руссо, Сократа, В. Сухомлинського, К. Ушинського, які в певні історичні періоди розвитку людства наголошували на необхідності організації навчання, спрямованого на відкриття суб'єктивно нових знань і способів діяльності.

Теоретичною основою дослідження є праці, в яких презентовано: теоретичні засади організації наукового пошуку (С. Гончаренко, В. Загвязинський, І. Зязюн, І. Лернер, В. Майборода, Н. Ничкало, О. Савченко, С. Сисоєва та ін.); організація дослідницької діяльності здобувачів освіти (В. Алфімов, В. Буряк, В. Вербицький, М. Князян, Л. Левченко, Г. Пустовіт, Л. Сущенко та ін.); формування дослідницьких умінь у молодших школярів (Т. Байбара, Н. Бібік, В. Бондар, О. Онопрієнко, В. Паламарчук, О. Савченко, С. Скворцова, Г. Черненко та ін.).

У Концепції Нової Української школи зазначається, що основу компетентностей у природничих науках і технологіях становлять: наукове розуміння природи і сучасних технологій, а також здатність застосовувати його в практичній діяльності, уміння застосовувати науковий метод, спостерігати, аналізувати, формулювати гіпотези, збирати дані, проводити експерименти, аналізувати результати [1, с. 11].

У початковій школі в організації дослідного навчання виокремлюють три етапи:

1. Педагог формулює проблему та чітко окреслює шляхи її вирішення, але рішення учні повинні знайти самостійно (1 клас). Заняття для цього варто організувати з елементами самостійності на формування мисленнєвих операцій (синтез, аналіз, узагальнення, класифікація, порівняння). Учні початкових класів отримують уявлення про якості та властивості предметів і явищ, причини та наслідки. З цією метою можна використовувати елементи спостереження, мінідослідження та мініпроекти дослідницького напрямку, розгляд та аналіз предметів, продукування проблемних ситуацій, екскурсії, моделювання.

2. Педагог формулює проблему, шляхи й методи її розв'язання, а рішення школярі знаходять самостійно (2 клас), але обсяг роботи значно збільшується. Залучення учнів у дослідницьку діяльність має бути гнучким, персоналізованим, диференційованим з опорою на особистий дослідницький досвід учнів. На цьому етапі доцільно впроваджувати елементи навчальної дискусії, мінідослідження, проєкту діяльність, спостереження за розробленим заздалегідь планом, мінідповіді, екскурсії-дослідження, рольові ігри тощо.

3. Школярі самостійно виокремлюють та формулюють проблему, шукають шляхи її розв'язання, самостійно знаходять рішення (3–4 класи). На цьому етапі головна увага приділяється накопиченню та збагаченню дослідницького досвіду дітей на підґрунті особистісних досягнень. Спостерігається систематичне та цілеспрямоване підтримання дослідницької активності з обов'язковим представленням та коментуванням результатів учителем. Практикуються уроки-дослідження, розробка, виконання та захист дослідницьких робіт, проектна діяльність, експеримент, домашні дослідження, анкетування, спостереження тощо.

Матеріали і знаряддя, які використовуються для організації навчально-дослідницької діяльності учнів початкової школи, є засобами організації цієї діяльності. Виокремлюють зовнішні та внутрішні засоби. До внутрішніх засобів відносимо особистісні психічні утворення учнів (знання, уміння, навички, способи дій, уміння вчитися, досвід), а до зовнішніх – навчально-дослідницькі завдання, практичні роботи, навчальні проекти, екскурсії, вправи, задачі, дидактичні ігри, спостереження, досліді, проблемні ситуації.

Навчально-дослідницькі завдання, як засіб організації навчально-дослідницької діяльності в початковій школі, використовуються як процес відкриття учнями суб'єктивно нових знань і способів дій. Вони є спеціально створеною навчальною ситуацією, яка являє собою низку взаємопов'язаних навчальних проблем, які, набувши вигляду оптимальних структурних одиниць навчального матеріалу (вправ, задач, дидактичних ігор, навчальних проектів, дослідів, спостережень, екскурсій, практичних робіт), містять необхідну супровідну навчальну інформацію (запитання, приписи, інструкції, алгоритми способу виконання дій тощо), сприяють пізнавальній самостійності учнів і взаємодії з іншими та спрямовують їхні дії в напрямі формулювання проміжних і кінцевих висновків з метою відкриття суб'єктивно нових знань і способів дій.

Як засіб організації навчально-дослідницької діяльності використання практичної роботи передбачає чітке формулювання мети роботи; створення умов для прийняття її учнями; здійснення оптимального відбору необхідних матеріальних об'єктів або матеріалізованих форм, приладів чи моделей; визначення переліку дій, необхідних для виконання практичної роботи.

Так, на першому етапі виконання практичних робіт учням доцільно запропонувати завдання, які вони виконуватимуть за зразком. На другому – залучити до здійснення аналогізування (іншими словами перенесення способу практичних дій в подібну ситуацію), тобто учні виконують ті самі дії, однак при цьому оперують новими об'єктами. На третьому етапі учням пропонується перелік назв дій, які потрібно скомбінувати відповідно до мети практичної роботи. На четвертому етапі доцільним є запровадження практичних робіт, у процесі виконання яких учні переносять способи практичних дій і власне

предметні знання у нові умови. Під час виконання таких завдань діти визначають раніше засвоєнні дії та з них конструюють нові способи діяльності.

У контексті організації навчально-дослідницької діяльності молодших школярів дидактична гра розглядається як різновид активної діяльності дітей, зміст якої визначається дидактичною метою та ігровою ситуацією й реалізується в ігрових діях, що виконуються з дотриманням певних правил. В структурі дидактичних ігор виділяють основні складові (мета, зміст, процес і результат) та допоміжні (педагогічна мета проведення дидактичної гри, учнівські цілі вияву активності у грі, ігрове завдання (ігрова ситуація), ігрові дії та правила гри (ігрове втілення)).

Як засіб організації навчально-дослідницької діяльності молодших школярів, спостереження має на меті накопичення чуттєвого досвіду, який, осмислюючись молодшими школярами, становить основу для оволодіння знаннями й способами дій, оскільки складно уявляти й міркувати про те, що раніше не було сприйнято.

Проблемна ситуація розглядається як засіб організації навчально-дослідницької діяльності молодших школярів у двох контекстах: 1) як явище об'єктивне, тобто існуюче безвідносно до того, чи займаються учні в даний момент розв'язанням проблемної ситуації; 2) як явище суб'єктивне, в основі її виникнення лежить усвідомлений кожним учнем стан інтелектуального утруднення, подолання якого вимагає здійснення пошуку нових знань і способів дій.

Саме дослідницька діяльність дозволяє глибше вивчити зміст навчального матеріалу, озброює способами роботи, які учні можуть застосовувати у різних видах діяльності. Адже сучасні учні стали більш поінформованими, вони повинні вміти реалізувати свої можливості, а вчитель має створити для цього необхідні умови, допомогти дитині в інтелектуальному зростанні.

Література

1. Концепція Нової української школи.
URL :<https://www.kmu.gov.ua/storage/app/media/reforms/ukrainska-shkolcompressed.pdf>

2. Савченко О. Я. Дидактика початкової освіти : підручник К. : Грамота, 2012. 504 с.

Переверзєва Вікторія Анатоліївна

здобувачка другого (магістерського) рівня вищої освіти
спеціальності 013 Початкова освіта

наукова керівниця – Корсікова К. Г., кандидатка педагогічних наук, доцентка
кафедри педагогіки, психології, початкової освіти та освітнього менеджменту
Комунального закладу «Харківська гуманітарно-педагогічна академія»
Харківської обласної ради
(м. Харків, Україна)

УПРОВАДЖЕННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В ОСВІТНІЙ ПРОЦЕС НУШ

«Стара» школа давно почала відходити у минуле, що було спричинено багатьма різними факторами, тим часом на її місце вийшла Нова Українська Школа. Розвиток сучасної освіти є одним із найголовніших питань, які ще проходять стадії обговорень та інноваційних рішень. Нова школа передбачає кардинальні перевороти (зміни) у застарілих правилах та законах. Нині у всьому передують новітні технології, а тим більше у навчанні. Тож тема їх упровадження в освітній процес на сьогодні є доволі актуальною.

Наша основна мета полягає в тому, щоб розібратися у причинах потреби впровадження новітніх технологій, їх метою та способами реалізації цієї ідеї.

Слід зазначити, що НУШ – це школа, до якої дітям приємно ходити, де учні не бояться висловлювати власні думки та бути гідними громадянами своєї країни, де розвивають всебічні таланти кожної дитини.

Концепція Нової української школи передбачає оновлення змісту освіти й спрямована на новий освітній результат: формування компетентностей, вміння здобувати і застосовувати знання у нових навчальних та життєвих ситуаціях, реалізацію принципів, зорієнтованих на розкриття особистісних можливостей та інтересів учнів з метою формування успішної, цілеспрямованої, самостійної, мобільної особистості [3].

Сучасний вчитель має усвідомлювати масштабність впливу комп'ютерних технологій, їх важливість в освіті, а також необхідність упровадження нових сучасних форм навчання. Кожен педагог повинен мати бажання удосконалювати свою діяльність, але при цьому і необхідні ресурси для цього.

Сьогодні в умовах упровадження інноваційних технологій супроводу реалізації базової середньої освіти в умовах реформування НУШ першочерговим стає питання підтримки особистості педагога при впровадженні освітніх реформ як на національному, так і на локальному рівнях. Ця робота потребує насамперед зміни ставлення педагога до себе, до дитини, до ситуації,

у якій перебуває, та покликана відповідати нинішнім і майбутнім потребам педагога [2].

Ідея втілення інноваційних технологій в навчання передбачає досягнення мети високоякісної освіти, тобто освіти конкурентно здатної, спроможної забезпечити кожній людині умови для самостійного досягнення тієї чи іншої цілі, творчого самоутвердження у різних соціальних сферах.

Однак інноваційність, як дидактичний засіб чи система, має при цьому втілитися у навчальні предмети. Реалізація ідеї створення інноваційних курсів і уроків виявляється не дуже легкою [1].

Упровадження таких інноваційних освітніх технологій, як проєктна технологія, технологія розвитку критичного мислення, які, у першу чергу, забезпечують активізацію пізнавальної самостійної діяльності учня, реалізацію навчання через дослідження, уможливають ефективну реалізацію компетентнісного підходу в освітньому процесі. Окреслені технології можливо активно використовувати в умовах дистанційної та змішаної форм навчання через використання широкого кола цифрових інструментів та за рахунок можливостей вебплатформи «Всеукраїнська школа онлайн» [3].

Варто повідомити, що у покращенні якості уроків та збільшенні цікавості учнів до них допоможуть такі онлайн-ресурси як: Matific, Quizlet, Canva, Розвиток дитини, На урок, Всеосвіта та ін..

Усе уже сказане означає те, що нова школа потребує нових цифрових навичок сучасних педагогів та безпосереднього використання інноваційних технологій. Допомогти у цьому можуть різні науково-освітні сайти, наприклад Всеукраїнська школа он-лайн, та інші електронні ресурси. Головне, пам'ятати, що найбільший процент позитивного навчального процесу відходить саме від вчителя, ми маємо обирати для дітей найкраще, найкорисніше – а допоможуть у цьому сучасні технології.

Література

1. Впровадження в освітній процес інноваційних технологій. *Лицей № 7 м. Ковеля* : веб-сайт. URL: https://school7.in.ua/class_computer/ (дата звернення: 14.10.2023).

2. Інноваційні технології супроводу реалізації базової середньої освіти в умовах реформування Нової української школи : навч. посіб. / Ю. О. Бурцева та ін. Краматорськ, 2021. 109 с.

3. Сучасні підходи і технології Нової української школи. *Освітні технології* : веб-сайт. URL: <https://osvita.ua/school/method/88586/> (дата звернення: 14.10.2023).

Супрун Юлія Русланівна

здобувачка другого (магістерського) рівня вищої освіти
спеціальності 013 Початкова освіта

наукова керівниця – Гібалова Н. В., кандидатка педагогічних наук,
професорка, професорка кафедри початкової освіти Полтавського
національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка
(*м. Полтава, Україна*)

ДИДАКТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ЕЛЕКТРОННИХ ОСВІТНІХ РЕСУРСІВ З МАТЕМАТИКИ ДЛЯ УЧНІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ

Сучасний світ характеризується стрімким розвитком інформаційних технологій і зростанням обсягів інформації, доступної кожному інтернет-користувачу. У сфері освіти цей процес також не залишається осторонь. Використання електронних освітніх ресурсів стає все більш популярним засобом навчання на всіх рівнях освіти, включаючи початкову школу. Математика, як важлива складова базової освіти, також відзначається зростаючим попитом на електронні освітні ресурси для учнів початкових класів.

Електронні освітні ресурси – це спеціально створені веб-сайти, програми та інші цифрові засоби, призначені для навчання та підвищення рівня освітньої компетентності. Під електронно-освітніми ресурсами (ЕОР) розуміють навчальні й довідкові матеріали (сукупність відомостей, поданих у графічній, текстовій, числовій, звуковій, відео формі тощо) та засоби, що містять систематизовані відомості освітнього характеру, тобто цілісний, логічно завершений блок навчально-методичного призначення, представлений в електронній формі на носіях будь-якого типу або розміщений у комп'ютерних мережах, призначений для відтворення з використанням електронних цифрових засобів з навчальною метою [3].

ЕОР можуть включати в себе відеоуроки, інтерактивні завдання, тести, анімацію та інші матеріали, які спрямовані на покращення засвоєння знань.

Вчитель може використовувати різні форми роботи, застосовуючи ЕОР – це може бути фронтальна робота з класом, індивідуальне виконання завдань біля дошки або на планшетах, групова робота для реалізації змагальних ситуацій або проєктної роботи. Використати електронних ресурсів можна на таких етапах уроку: набуття знань учнями, під час закріплення нового матеріалу, самостійної роботи. Якщо учні мають планшети (комп'ютери) вдома або в умовах дистанційного навчання – то для домашньої роботи.

Використання ЕОР дозволяє реалізувати умови для переходу до особистісно орієнтованого, компетентнісного та діяльнісного підходів у навчанні, вимагає від учителів змін у методиці навчання, стимулює педагогів до пошуку нових форм, методів та прийомів роботи.

Особливий акцент слід робити на тому, як діти впораються із завданнями, виконуючи їх на інтерактивній дошці. Інтерактивна дошка це обладнання, яке поєднує проєкційні технології та сенсорний екран. Вона не просто відтворює зображення, яке є на комп'ютері, але також дає можливість контролювати процес презентації, вносити зміни та корективи, позначати іншими кольорами та коментувати.

Використання електронних освітніх ресурсів у початковій школі має свої особливості, остання ця категорія учнів потребує особливого підходу та уваги до педагогічних аспектів навчання.

При використанні електронних освітніх ресурсів важливо відзначити наступні дидактичні аспекти:

1. Адаптація до віку та рівня учнів: матеріали повинні бути адаптовані до вікових та рівневих особливостей учнів початкових класів. Вони повинні бути доступними та зрозумілими для дітей.

2. Збалансований підхід: Важливо підтримувати збалансований підхід до навчання, поєднуючи використання електронних ресурсів з іншими методами, як інтерактивні уроки, робота в групах та практичні завдання [1].

3. Запобігання перевантаженню: Вчителі мають бути важливі до того, щоб не перевантажувати учням велику кількість інформації та завдань. Невірно обрані ресурси або важкі завдання можуть призвести до стресу та невдач у навчанні.

4. Оцінка та рефлексія: Важливо створити систему оцінювання, яка враховує результати навчання за допомогою електронних ресурсів та сприяє розвитку навичок самооцінки та рефлексії учнів.

Звичайно ж, не можна забувати і про здоров'язберезувальні технології у процесі використання електронно-освітніх ресурсів, особливо це стосується учнів початкової школи [4].

Таким чином, електронно-освітні ресурси у процесі навчання математичної освітньої галузі мають такі переваги:

– Візуалізація матеріалу: електронні освітні ресурси дозволяють візуалізувати матеріал, що робить процес навчання більш зрозумілим та цікавим для учнів. Відеоуроки та інтерактивні анімації можуть допомогти учням краще засвоїти навчальний матеріал.

– Індивідуалізація навчання: ЕОР дозволяють вчителям створювати індивідуальні навчальні підходи до кожного учня. За допомогою спеціалізованих платформ вчителі, аналізуючи потреби, можуть підбирати завдання, враховуючи рівень навчальних досягнень кожного учня.

– Можливість самостійної роботи: використання електронних ресурсів дає можливість учням працювати над завданнями самостійно, що розвиває їхню самодисципліну та навички математичних обчислень.

– Можливість кращого сприймання та засвоєння матеріалу: через дію на різні органи чуття дитини за допомогою зображення, звуку, анімації, інтерактивності, процес засвоєння навчального матеріалу відбувається значно легше та результативніше.

– Наявність онлайн-контролю та активного навчання: електронних ресурсів дозволяє вчителю відстежувати прогрес кожного учня та своєчасно втручатися, якщо виникають труднощі у засвоєнні матеріалу.

Висновки. Використання електронних освітніх ресурсів у початковій школі може стати засобом підвищення якості навчання математики. Проте важливо враховувати дидактичні особливості та особливості вікової групи учнів, а також пильно контролювати процес навчання та враховувати індивідуальні потреби кожного учня. Інтеграція електронних освітніх ресурсів у навчальний процес може позитивно вплинути на підготовку молодого покоління до вимог сучасного світу [2]. Огляд науково-методичної літератури стосовно даної проблеми показав доцільність, можливість та доступність використання ЕОР як ефективного засобу навчання основ математики дітей молодшого шкільного віку за умови дотримання відповідного комплексу умов їх проектування й використання.

Перспективи подальших наукових досліджень вбачаємо у використанні ЕОР у процесі вивчення інших навчальних дисциплін.

Література

1. Білоусова Л. І., Олефіренко Н. В. Модель підготовки майбутнього вчителя початкової школи до проектування дидактичних електронних ресурсів. *Інформаційні технології і засоби навчання*. 2016. № 6 (56). С. 151–163. URL: <https://doi.org/10.33407/itlt.v56i6.1511>.

2. Воротникова І. П. Використання е-підручників і електронних засобів навчального призначення в умовах цифровізації загальної середньої освіти України. *Інформаційні технології і засоби навчання*. 2019. № 3 (71). С. 23–39. URL: <https://doi.org/10.33407/itlt.v71i3.2552>.

3. Положення про електронно-освітні ресурси / <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z1695-12>

4. Починок Є. А., Бойко Ю. О. Здоров'язберезувальні технології у початковій школі: практичний poradnik для вчителів: методичний посібник для студентів психолого-педагогічного факультету. Полтава: ПНПУ, 2021. С. 83.

Токар Вікторія Володимирівна

здобувачка другого (магістерського) рівня вищої освіти
спеціальності 013 Початкова освіта

наукова керівниця – Корсікова К. Г., кандидатка педагогічних наук, доцентка
кафедри педагогіки, психології, початкової освіти та освітнього менеджменту
Комунального закладу «Харківська педагогічно-гуманітарна академія»
Харківської обласної ради
(м. Харків, Україна)

ВИКОРИСТАННЯ СУЧАСНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ТА МЕДІАЗАСОБІВ ДЛЯ ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ У ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ

Навряд чи хтось буде заперечувати, що сучасність не можна уявити без використання технологій або медіазасобів. Вони мають важливе значення для навчання та викладання, зокрема шкільних предметів. Існує велика кількість доступних джерел, які можна і потрібно використовувати на свою користь. Але важливість застосування сучасних технологій у школах стоїть під питанням через розбіжність думок різних поколінь.

У своїй статті О. Коломинова та С. Роман описують доцільність і важливість використання сучасних технологій на уроках у початковій школі. Тож звернімо увагу на те, що модернізація засобів навчання призведе до розвинення різних навичок учнів, наприклад, соціальних, комунікативних або мовленнєвих. І М. Богачик дотримується такої ж точки зору і вважає, що багато уваги потрібно приділяти комунікації та навичкам говоріння дітей [2, с. 114; 4, с. 40;].

Зауважимо, що сучасні технології включають в себе не тільки електронні пристрої або Інтернет, а й сучасні методи та підходи до викладання дисципліни дітям. А автори посилаються на фразу науковців, що під сучасними технологіями розуміють «сукупність прийомів викладача та учнів, що забезпечує досягнення цілей навчання мови та оволодіння мовою» [4, с. 40].

Автори статті «Сучасні технології навчання англійської мови у початковій школі» зазначають, що «для запровадження сучасних технологій навчання на практиці склалась певна джерельна база, методологічне підґрунтя якої становлять праці видатних психологів, лінгвістів і дидактів світу». Тому важливо ознайомитись з існуючими матеріалами, розробленими науковцями, перед застосуванням різних методів [4, с. 40].

Використання комп'ютерних програм у навчанні іноземної мови доцільне і потрібне. За словами О. Коломиної та С. Романа – для гарної результативності

використання комп'ютерних програм, необхідно звертати увагу на їх правильність створення відповідно до поставлених мети та цілі [4, с. 47].

М. Богачик відстоює свою думку, що потрібно враховувати усі особливості школярів, особливо дітей молодшого віку, при формуванні методів навчання іноземної мови. Я погоджуюсь і з тією думкою, що потрібно враховувати вік дітей, адже у початковій школі доцільно обирати ігрові методи навчання, які характерні для дітей даного віку. Автор розповідає, що видів таких методів навчання існує дуже багато, а такий вік є найсприятливішим для вивчення іноземної мови [2, с. 114].

А. Зубрик дотримується точки зору, що саме інтерактивні методи вкладають найбільший внесок у вивчення іноземної мови та є найефективнішими методами сьогодення. З її думкою важко сперечатися, адже саме завдяки інтерактивності учні залишаються активними та навчаються взаємодіяти один з одним або з учителем. На додачу до вище сказаного згадаємо, що науковці висунули твердження, що навчання найефективніше, якщо воно відбувається на життєвому прикладі, а саме це і пропонує інтерактивність [3, с. 88].

Існує велика кількість переваг інтерактивного навчання над традиційним, про це згадує у своїй статті автор:

«Переваги інтерактивного навчання перед традиційним:

- 1) у роботі задіяні всі учні класу;
- 2) учні навчаються працювати в команді;
- 3) формується доброзичливе ставлення до опонента;
- 4) кожна дитина має можливість пропонувати свою думку;
- 5) створюється «ситуація успіху»;
- 6) за короткий час опановується велика кількість матеріалу;
- 7) формуються навички толерантного спілкування;
- 8) вміння аргументувати свій погляд, знаходити альтернативне» [3, с. 88–89].

Слід зазначити, що одним із найголовніших чинників успішного застосування медіазасобів на уроках є підготовка вчителів до їх використання. За словами Л. Петрик можна зробити висновок, що вчитель повинен «йти у ногу з часом», мати бажання опанувати сучасні методи і бути готовим до інновацій. Автор вважає, що «мотиваційний компонент готовності до застосування медіазасобів на уроках іноземних мов вважається базовим» [5, с. 188].

Л. Петрик використовує модель таксономії Блума для формулювання освітніх завдань і ділить її на категорії: «Усвідомлення», «Розуміння», «Застосування», «Створення», «Оцінювання», «Аналізування». Автор відстоює точку зору, що жодна з цих категорій не може функціонувати окремо, так само і вчитель не може вкласти мотивацію лише в одну із них [5, с. 190].

О. Бігич погоджується з думками інших науковців, що аналітика та огляд різноманітних вітчизняних та іноземних наукових матеріалів і конференцій призвела до розширення рамок професійної діяльності вчителів у наш час [1, с. 12–13].

Ознайомившись з різними матеріалами, автор дійшов висновку, що на сьогодні до завдань сучасного вчителя іноземної мови входять різні завдання – від написання планів-конспектів уроку та добору матеріалів з Інтернету до відвідувань різноманітних зустрічей та конференцій. Усе вище сказане означає те, що вчитель має це робити, щоб покращити свої навички та уміння [1, с. 13].

Автор використав влучну фразу – «вчитель-професіонал робить більше, ніж учить». Інакше кажучи, вчитель повинен постійно розвиватися і збагачувати свої знання, а не «стояти на місці» [1, с. 13].

Сутність вищевикладеного зводиться до того, що, безумовно, використання сучасних технологій та медіазасобів є важливим чинником для вивчення іноземної мови у початковій школі. Але насамперед саме вчитель повинен мати бажання розвиватися, слідкувати за інноваціями та покращувати свої знання задля того, щоб вміти коректно застосовувати нові методи та технології у викладанні.

Література

1. Бігич О. Б. Методична освіта майбутнього вчителя іноземної мови початкової школи. Київ: Видавничий центр КНЛУ, 2004. 279 с.

2. Богачик М. С. Особливості застосування сучасних методів навчання англійської мови в початковій школі. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія»: серія «Філологія»*. Острог: Видавництво НаУОА, 2019. Випуск № 5(73), березень. С. 114–116.

3. Зубрик А. Інтерактивні методи і прийоми навчання англійської мови учнів початкових класів. *Актуальні питання гуманітарних наук*. 2020. Випуск № 28, Т. 2. С. 87–92.

4. Коломинова О. О., Роман С. В. Сучасні технології навчання англійської мови у початковій школі. *Іноземні мови*. 2010. Випуск № 2 С. 40–47.

5. Петрик Л. Ефективність використання медіа засобів для вивчення іноземних мов у початковій школі: від усвідомлення до готовності. *Освітологічний дискурс*. 2019. Випуск № 3–4. С. 185–196.

Філін Анна Вікторівна

здобувачка першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності 012

Дошкільна освіта,

наукова керівниця – Демченко Ю. М. кандидатка педагогічних наук,

доцентка, доцентка кафедри дошкільної та початкової освіти

Центральноукраїнського державного університету

імені Володимира Винниченка

(м. Кропивницький, Україна)

ВИКОРИСТАННЯ LEGO-ТЕХНОЛОГІЙ ДЛЯ НАВЧАННЯ МАТЕМАТИКИ ДІТЕЙ НУШ

Проблема, її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. Концепція Нової української школи орієнтує сучасного вчителя не на формування гнучких навичок, а саме: креативності, ініціативності, творчості, комунікативності, критичного мислення та ін., з урахуванням індивідуальної траєкторії зростання, а також нахилів, вподобань та особливостей здобувача освіти. Такий підхід має розпочинатись з молодшого шкільного віку та базуватись на інноваційних методах, засобах та технологіях.

На сьогоднішній день педагоги шукають нові та дієві способи і методи для чуттєво-пізнавального розвитку дітей. Одним із них вважається конструктор LEGO-Education. LEGO-педагогіка – це, наразі, відома та поширена педагогічна система, що широко використовує тривимірні моделі реального світу і предметно-ігрове середовище навчання та розвитку дитини [3]. Вона допомагає вирішити такі завдання в роботі вчителя початкових класів:

- розвиток моторики та стимулювання майбутнього загального мовного розвитку і розумових здібностей;
- навчання правильному та швидкому орієнтуванню в просторі;
- ознайомлення з математичними поняттями та розв'язування математичних і логічних задач;
- розширення уявлень про навколишній світ, архітектуру, транспорт і ландшафт;
- розвиток уваги, пам'яті та творчого мислення;
- формування інтерактивних навичок, розширення словникового запасу;
- вміння працювати в групах, комунікативні навички, толерантність по відношенню один до одного;
- створення атмосфери змагання [2].

Короткий огляд публікацій (окреслення нерозв'язаних проблем).

Метою загальної середньої освіти є цілісний розвиток, виховання і соціалізація людини, яка усвідомлює свою належність до громадянства України, здатна жити в суспільстві та цивілізовано взаємодіяти з природою, мотивована до самовдосконалення і навчання впродовж життя, підготовлена до свідомого життєвого вибору, самореалізації, трудової діяльності та громадської

активності [4]. Тема використання технології LEGO в освітньому просторі НУШ все ще залишається недостатньо розкритою але актуальною на сьогодні, оскільки ця концепція лише нещодавно з'явилася в Україні [1].

Питанням методики використання технології «Шість цеглинок LEGO» займалися такі вчені та педагоги: О. Рома, О. Міхеєва, Ю. Максаєва та інші. Вирішенням і дослідженням проблеми «Шести цеглинок LEGO» займаються тренери «The LEGO Foundation».

Мета (формулювання завдання). Основна мета – дослідити використання технології LEGO для навчання математики дітей НУШ.

Виклад основного матеріалу, обґрунтування результатів дослідження. Гра це провідний вид діяльності дітей молодшого шкільного віку. Через гру вони пізнають світ, навчаються взаємодіяти з навколишнім середовищем, намагаються засвоїти та проаналізувати нову інформацію. Саме LEGO може стати частиною ігрової діяльності. Чого діти можуть навчитися з LEGO? Конструювання – це пізнання навколишнього світу, розвиток знань про навколишнє середовище, експериментування, дослідження, розвиток мислення та мовлення, вміння думати, робити висновки, доводити свою точку зору та вчитися взаємодіяти. Під час організації занять з LEGO партнером дитини є педагог, він підтримує, надихає, за потреби допомагає їй віднайти відповідь на питання, мотивує до самостійності. Упродовж усього заняття педагог знаходиться поруч з дитиною, ставить їй запитання, цікавиться успіхами, звертає увагу на розв'язання певних задач. Набори LEGO можна використовувати як інструменти для інтегрованого навчання, літературного читання, уроків математики, дослідницької проектної діяльності, ігор, фізкультури та роботи практичних психологів. Однак найкращим аспектом використання цієї технології є те, що за допомогою набору можна ефективно розвивати оперативну пам'ять дітей. Використання LEGO в початковій школі урізноманітнює навчальний процес, підвищує творчий інтерес, сприяє розвитку логічного мислення, вчить дітей конструюванню та уяві.

За допомогою LEGO вирішуються освітні завдання в таких напрямках:

- навчання правильному та швидкому орієнтуванню в просторі;
- розвиток дрібної моторики, загальний розвиток мовлення та стимуляція майбутніх розумових здібностей;
- набуття та розширення математичних знань про лічбу, форми, пропорції та симетрію;
- розширення уявлень про навколишній світ, архітектуру, транспорт та ландшафт;
- розвиток уваги, концентрації, пам'яті та мислення;
- розвиток уяви та творчого мислення;
- набуття вміння подумки ділити об'єкт на складові частини та конструювати ціле з частин;
- вчитися спілкуватися один з одним і поважати свою та чужу працю [5].

Використання LEGO-технологій для навчання математики дітей може бути цікавим та ефективним способом залучити дітей до вивчення математики і

розвинути їхні навички. Розглянемо кілька способів, які можна використовувати:

1. Моделювання математичних концепцій: LEGO-конструктор може бути використаний для створення моделей, які демонструють математичні концепції. Наприклад, діти можуть побудувати геометричні фігури, використовуючи різні види LEGO-кубиків, і вивчити їх характеристики, такі як кількість кутів і сторін.

2. Розв'язування математичних завдань: За допомогою LEGO-деталей можна створити завдання для вирішення математичних задач. Діти можуть використовувати деталі для розрахунку, порівняння і розв'язування математичних завдань.

3. Вивчення геометрії: LEGO може бути використаний для вивчення геометричних понять, таких як симетрія, периметр і площа. Діти можуть побудувати різні фігури і обчислити їх характеристики.

4. Робототехніка: Використання LEGO-роботів, таких як LEGO Mindstorms, дозволяє дітям вивчати математику через програмування і керування рухом робота. Вони можуть вирішувати завдання та створювати алгоритми, щоб керувати роботами.

5. Групова робота: Робота в команді над проектами з використанням LEGO допомагає дітям розвивати навички співпраці, комунікації і розв'язування проблем.

6. Розвиток логічного мислення: Використання LEGO для розв'язування головоломок та головоломок допомагає розвивати логічне мислення та аналітичні навички.

Висновки, перспективи. Загальний підхід до використання LEGO для навчання математики полягає в тому, щоб зробити математику цікавою, візуальною і практичною для дітей. Дозволяючи їм використовувати конструктор для вивчення математики, ви сприяєте їхньому розвитку та зацікавленості в цій науці. Використання технології LEGO сприяє загальному розвитку дітей молодшого шкільного віку має багато таких переваг: соціально-емоційний розвиток, розвиток мовлення, мислення та математичний розвиток.

Література

1. Використання LEGO-технологій в освітньому просторі НУШ. URL: <https://molodyivchenyi.ua/index.php/journal/article/view/289/278>

2. Використання Lego-технології на уроках в початковій школі. URL: <https://naurok.com.ua/urok-vikoristannya-lego-tehnologiy-na-urokah-v-pochatkovih-klasah-251539.html>

3. Використання LEGO-технологій, як освітнього інструменту на заняттях в ДОЗ. URL: <https://vseosvita.ua/library/vikoristanna-lego-tehnologij-ak-osvitnogo-instrumentu-na-zanattah-v-doz-477703.html>

4. Нова Українська Школа. URL: <https://mon.gov.ua/ua/tag/novaukrainska-shkola>

5. Шість цеглинок в освітньому просторі школи : Методичний посібник. The LEGO Foundation. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/nova-ukrainska-shkola/LEGO/tseglinok-kviten-2018-web.pdf>

НАПРЯМ РОБОТИ 4.

ФОРМУВАННЯ ФАХОВИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ В УМОВАХ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

УДК 371.4

Кириченко Наталя Віталіївна

здобувачка другого (магістерського) рівня вищої освіти
спеціальності 013 Початкова освіта,
Комунального закладу «Харківська гуманітарно-педагогічна академія»
Харківської обласної ради
(м. Харків, Україна)

АНАЛІЗ СУЧАСНИХ ПІДХОДІВ ДО РОЗВИТКУ КРЕАТИВНОГО МИСЛЕННЯ У ЗДОБУВАЧІВ ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ

У період стрімкого технічного розвитку та швидкого росту наукових знань, одним із головних завдань початкової освіти є розвиток пізнавальних здібностей здобувачів освіти, їхнього творчого потенціалу, вміння самостійно навчатися. Суспільству потрібні люди, які вміють творчо мислити, приймати нестандартні рішення. Для цього надзвичайно важливо давати здобувачам освіти такі завдання, які зводяться не лише до запам'ятовування навчального матеріалу, а сприяють їх творчому розвитку. Одним із векторів є формування навичок творчого мислення, аби молодші школярі вміли виходити за межі звичайного способу міркувань. Тому, важливим компонентом навчання є розвиток креативного мислення у здобувачів початкової освіти.

Значущість проблеми розглядається у Національній доктрині розвитку освіти: «Держава повинна забезпечувати... розвиток творчих здібностей і навичок самостійного наукового пізнання, самоосвіти і самореалізації особистості» (Національна доктрина розвитку освіти, 2002).

Організація навчання в сучасній початковій школі базується на уроках з використанням сучасних підходів та методів, нетрадиційних форм уроків. Сучасний урок повинен бути змістовним, цікавим, інформативним і головне – результативним. Вчителю потрібно сприяти формуванню у молодших школярів уміння приймати рішення, критично мислити, виявляти ініціативу, знаходити творчий підхід до вирішення завдань.

Метою роботи є аналіз сучасних підходів до розвитку креативного мислення у здобувачів початкової освіти.

Поняття «креативність» почали вивчати ще до початку 50-х років ХХ століття.

Проблему креативності розглядали такі науковці та педагоги як Я. Бірюк, Дж. Гілфорд, О. Кульчицька, В. Павленко, І. Станіславчук, В. Фрицюк.

Креативність (від англійського слова «creativity») – досить стійка особливість людини, яка проявляється в творчій обдарованості, схильності до творчості. Креативність – це прояви оригінальності, вміння творити, здійснювати винаходи та вносити новизну в навколишній світ [3].

Багато науковців, педагогів-практиків розглядали проблему креативного мислення, а саме Т. Воробйова, В. Моляко, В. Рогозіна та ін.

Креативне мислення – це компетентність особистості продуктивно залучатися до генерування, оцінювання та вдосконалювання ідей, результатом чого може стати прийняття оригінальних та ефективних рішень, поступ у знаннях і дієвий прояв фантазії [2].

Здатність креативно мислити у здобувачів початкової освіти є надзвичайно великою. Дитина високої творчої спрямованості бажає повністю зануритися у те, що її цікавить, має багато нестандартних думок та ідей. Завдання вчителя – створити такі умови, аби здобувачі освіти мали схильність до нестандартного бажання самостійно вирішувати поставлені задачі, генерувати нові ідеї, мати творчий підхід до вирішення проблеми. Все це можливо здійснити в ході проведення уроків.

Сучасний урок – це демократичний урок, на якому створюються умови соціального, інтелектуального, морального становлення особистості учня. На такому уроці вчитель допомагає здобувачам освіти досягти високих результатів навчання, а також розкрити їх творчий потенціал.

Розвиток креативного мислення на уроках може відбуватися з використанням сучасних підходів, а саме: інтерактивних технологій (кооперативного навчання – робота в парах, трійках, карусель, акваріум; колективно-групової діяльності – мікрофон, незакінчені речення, мозковий штурм, ажурна пилка; ситуативного моделювання – імітаційні ігри; опрацювання дискусійних питань – метод ПРЕС, займи позицію); технологій розвитку критичного мислення (дискусії, порожнє крісло, кубик Блума, шість капелюхів, фішбоун, акваріум), методу проєктів; задач практичного змісту; нестандартних уроків (урок-казка, урок-змагання, урок-подорож тощо); логічних задач; міжпредметних зв'язків; створення ситуації успіху, спонукання до пошуку альтернативних рішень; здійснення самоаналізу (рефлексія).

Чим більше створюється на уроках ситуацій з утрудненнями, тим інтенсивніше розвиваються навчальні вміння здобувачів освіти і креативні здібності також зростають.

Наприклад, на уроках української мови можна використовувати такі методи: хмари слів, щоденні п'ять, щоденні три, кубик Блума, акваріум. На уроках математики – задачі-жарти, загадки, задачі-головоломки, задачі з логічним навантаженням, кошик ідей. На уроках літературного читання доречно запропонувати молодшим школярам складати казки (самостійно або в групах), інсценізувати, драматизувати прочитані тексти, здійснювати словесне малювання, складати ребуси тощо. Під час уроків «Я досліджую світ» можливим буде застосування методів: фішбоун, мозковий штурм, метод ПРЕС.

Також, задля підтримки інтересу до навчання та розвитку критичного мислення, сучасним підходом є використання у навчанні інтегрованих уроків. Такий тип уроків сприяє всебічному розвитку здобувачів освіти, матеріал сприймається краще, а тому інтерес до навчання в молодших школярів підсилюється. В такому випадку в здобувачів освіти є можливість нестандартно підійти до вирішення питання чи задачі.

Відкривається простір для креативного мислення на різноманітних позакласних заходах. Так, сучасними підходами є: квести, вікторини-змагання, мотиваційні привітання-побажання, творчі конкурси, брейн-ринги тощо.

Підсумовуючи вищевикладене, зазначимо, що розвиток креативного мислення у здобувачів початкової освіти є досить актуальною темою, оскільки високий показник його сформованості забезпечує успіх у будь-якій діяльності. Креативне мислення є міцним підґрунтям для майбутнього зросту особистості у всіх відношеннях. Формуванню креативної особистості перешкоджає існуючий у багатьох школах стандартний підхід у навчанні, долучення в практику належних наукових розробок з даної тематики. Тому, лише вдала інтеграція сучасних педагогічних технологій дасть змогу розвивати творчі здібності здобувачів початкової освіти, а значить, і креативне мислення.

Література

1. Національна доктрина розвитку освіти. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/347/2002#Text> (дата звернення: 23.09.2023)

2. Освіторія. Креативне мислення: чи можливо оцінити та як його перевірити? URL: <https://osvitoria.media/experience/kreatyvne-myslennya-chy-mozhlyvo-otsinyty-ta-yak-jogo-pereviryty/#:~:text=> (дата звернення 23.09.2023)

3. Станіславчук І. М. Розвиток креативного мислення учнів початкових класів через використання творчих завдань: навч.-метод. посібник. Вінниця, 2017. 41 с.

Сосновська Анна Олександрівна

здобувачка другого (магістерського) рівня вищої освіти
спеціальності 013 Початкова освіта

наукова керівниця – Корсікова К. Г., кандидатка педагогічних наук, доцентка
кафедри педагогіки, психології, початкової освіти та освітнього менеджменту
Комунального закладу «Харківська гуманітарно-педагогічна академія»
Харківської обласної ради
(м. Харків, Україна)

**ФОРМУВАННЯ ФАХОВИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ
МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ
В УМОВАХ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ**

Сутність проблеми зводиться до того, щоб формувати фахові компетентності майбутніх учителів, бо в су часному світі це є одним з ключових завдань закладів вищої освіти. Це процес, який вимагає глибокого розуміння теоретичних знань, практичних навичок та професійних цінностей. Наше суспільство має перед собою відкрите питання про конкурентоспроможність спеціалістів в умовах ринкової економіки й упровадженні людством технологічних змін. Вирішення цієї проблеми безпосередньо залежить від професійної компетентності майбутніх учителів початкової школи. Втілення в життя цього завдання було покладено на систему освіти, яка наголошує на необхідності забезпечення суттєвого вдосконалення предметної, методичної та наукової компетентності студентів, підготовки вчителя як високопрофесійного фахівця, здатного до ефективної професійної діяльності.

Важливість підготовки майбутнього вчителя наголошує низка державних документів, які зазначають, що підготовка дітей і молоді до свідомого життя повинна проходити в атмосфері взаєморозуміння та злагоди, з повагою до державного та соціального устрою; визначають вимоги до рівня сформованості в особи соціальних і громадянських якостей з урахуванням особливостей майбутньої професійної діяльності; наголошують на гнучкій й адекватній запитам практики підготовці фахівця [4].

Звернемо увагу на поняття компетентність. На думку В. Лозової, компетентність має інтегративну природу, тому що її джерелом є різні сфери культури (духовної, громадянської, соціальної, педагогічної, управлінської, правової, етичної, екологічної та ін.), вона вимагає значного інтелектуального розвитку, включає аналітичні, комунікативні, прогностичні та інші розумові процеси [3].

Поряд з тим, треба розуміти значення фахової компетентності Л. Волошко зазначає, що «фахова компетентність – це особливий тип організації спеціальних знань, умінь і навичок фахівця, що забезпечує йому можливість

приймати ефективні рішення в процесі професійної діяльності. Фахова компетентність віддзеркалює сутність спеціальності, яку опановує студент, тому може бути схарактеризована як концептуальна основа підготовки фахівця. Вона відображає рівень сформованості професійних знань, умінь і навичок, його професійну ерудицію, що дозволяють успішно вирішувати три класи задач професійної діяльності: стереотипні, діагностичні та евристичні, що передбачені нормативно-правовими документами вищої школи» [1].

Під професійною компетентністю майбутніх фахівців ми розуміємо наявність у них відповідних знань, умінь, досвіду, особистісних якостей та мотивів, які забезпечують готовність до виконання професійних обов'язків на високому рівні.

Здійснюючи понятійне порівняння термінів «професіоналізм» і «компетентність», учені наголошують, що людина може бути професіоналом у своїй сфері, але не бути компетентною у вирішенні всіх професійних питань.

Відтак, О. Сергійчук виділяє такі компоненти професійної компетентності майбутнього вчителя: мотиваційно-ціннісний (погляди, уявлення, сподівання, мотивації вчителя); когнітивно-технологічний (володіння відповідними знаннями й уміннями їх застосовувати на практиці); комунікативний (володіння культурою спілкування, здатність створювати атмосферу комфортності, доброзичливості); рефлексивно-діяльнісний (здатність до критичного самоаналізу, самооцінювання, готовність до змін, самовдосконалення, інновації); морально-етичний (повага гідності дитини, такт, толерантність, емпатія, відвертість, справедливість, доброзичливість) [5].

Винятково важливо повною мірою враховувати суттєві зміни в підготовці педагогічних кадрів, зокрема педагогів-професіоналів нової генерації з конкурентоспроможним рівнем кваліфікації, які мають володіти загальною й педагогічною культурою, враховувати в професійній діяльності тенденції сучасного розвитку шкільної освіти. Майбутні вчителі повинні орієнтуватися не лише в типових педагогічних ситуаціях, але й уміти організовувати навчальну діяльність молодших школярів в умовах варіативності навчально-виховного процесу в початковій школі на основі використання сучасних навчальних технологій [2].

Професійна підготовка вимагає надання майбутньому вчителю початкової школи повної і точної інформації про особливості соціалізації молодшого школяра як соціального суб'єкта і перспективи його розвитку для планування і реалізації навчально-виховного процесу в класі. Професійна підготовленість допомагає вчителю в нестандартних умовах приймати правильні рішення, оволодіти педагогічним мисленням, усвідомити ставлення до своєї діяльності з метою полегшення інтеграції особистості школяра із соціальним середовищем [4]. Основою формування професійної компетентності є досвід здобувачів – як колишній, актуалізований на заняттях, так і новий, отриманий «тут і тепер» у ході проєктної діяльності, рольових ігор, психологічних тренінгів тощо. При цьому досвід стає основою суб'єктної позиції особистості майбутнього педагога не сам по собі, а лише в процесі його осмислення.

Слід зазначити, що призначення й завдання педагогічного ЗВО є здійснення навчально-виховної діяльності. Основною метою підготовки фахівця є не просто вивчення певних предметів, а формування професійних умінь навчати й виховувати, оскільки самі тільки знання таких умінь забезпечити не можуть.

Підготовка вчителя в умовах змін покращення освіти повинна містити розвиток інформаційних та інноваційних педагогічних технологій у сфері безперервної освіти. Основною метою педагогічної освіти сьогодні є підготовка педагога відповідного рівня і профілю, компетентної та відповідальної людини, яка повністю володіє професією і орієнтується в суміжних галузях знань, здібної до ефективної роботи за фахом на рівні світових стандартів, готової до постійного професійного зростання.

Таким чином, заклади вищої освіти ставлять перед собою велику мету і завдання, щоб виростити зі здобувача вищої освіти гідного вчителя через формування професійної компетентності, що передбачає формування необхідних особистісних якостей, прищеплення бажання самовдосконалюватися і саморозвиватися, набуття ним ґрунтовних знань з методики його навчання, дидактики, психології, педагогіки тощо.

Література

1. Волошко Л. Б. Професійна компетентність студентів як предмет психолого-педагогічного аналізу. *Наука і сучасність*: зб. наук. пр. Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Київ : НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2005. Том 48. С. 24.

2. Коваль Л. В. Професійна підготовка майбутніх учителів у контексті розвитку початкової освіти : монографія. 2-е вид., перероб. і допов. Донецьк : ЛАНДОН-XXI, 2012. 343 с.

3. Компетентнісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи: бібліотека з освітньої політики. Під заг. ред. О. В. Овчарук. Київ : К.І.С., 2004. 112 с.

4. Підготовка майбутніх фахівців початкової та дошкільної освіти: стратегії реформування : монографія / за ред. В. М. Чайки, О. І. Янкович. Тернопіль : Осадча Ю. В., 2019. с. 50.

5. Сергійчук О. Професійна компетентність майбутнього учителя у системі підготовки до педагогічної діяльності. *Проблеми підготовки сучасного вчителя*. № 4 (Ч. 2). 2011. С. 188–206.

НАПРЯМ РОБОТИ 5.

ОСОБЛИВОСТІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

УДК. 378.134

Акімова Олена Михайлівна

кандидатка педагогічних наук, доцентка кафедри педагогіки, психології,
початкової освіти та освітнього менеджменту
Комунального закладу «Харківська гуманітарно-педагогічна академія»
Харківської обласної ради
(м. Харків, Україна)

ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ ДО ВПРОВАДЖЕННЯ ЕЛЕМЕНТІВ STEM-ОСВІТИ В ІНКЛЮЗИВНОМУ ОСВІТНЬОМУ ПРОСТОРИ

Сьогочасні процеси перетворення системи вищої педагогічної освіти дослідниці О. Акімова, О. Кузнецова, В. Одарченко характеризують як такі, що конструюють підготовку майбутніх учителів початкових класів на засадах синергетичного, методологічного, технологічного, компетентнісного та інших підходів [1]. Підґрунтям у професійній підготовці до впровадження елементів stem-освіти в інклюзивному освітньому просторі майбутніх фахівців спеціальності 013 Початкова освіта виступає психолого-педагогічна проблематика щодо формування фахових компетентностей у наукових розвідках вітчизняних та закордонних дослідників.

Основні аспекти впровадження STEM-освіти та її елементів регламентуються відповідно до Законів України «Про освіту», «Про загальну середню освіту», «Про позашкільну освіту», «Про інноваційну діяльність». У практичній площині шляхи реалізації елементів STEM-освіти та її елементів в розпорядженнях Кабінету Міністрів України: щодо схвалення Концепції реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» на період до 2029 року», «Концепції розвитку природничо-математичної освіти (STEM-освіти)», «Плану заходів щодо реалізації Концепції розвитку природничо-математичної освіти (STEM-освіти) до 2027 року» та інших.

Теоретичні дослідження шляхів реалізації STEM-освіти розглянуто у працях закордонних дослідників: George Lucas, Georgette Yakman, Jonathan W. Gerlach та інших. Загальні аспекти підготовки майбутніх учителів початкових класів представлені в працях: І. Беха, О. Бабакіної, С. Вітвіцької,

О. Дубасенюк, Л. Коваль, Н. Ничкало, В. Майбороди, Г. Пономарьової, Л. Петриченко, О. Савченко, С. Сисоєвої, Л. Хомич, А. Харківської та інших.

Різноманітні аспекти впровадження STEM-освіти та її елементів в освітній процес початкової школи представлено у працях: Н. Балик, О. Барни, М. Бойко, М. Буги, І. Гавриш, С. Доценко, О. Жигайло, Н. Іваник, О. Кармаліт, О. Коршунової, О. Мазуренко, Н. Морзе, О. Фастової, Н. Хільченко.

Незважаючи на презентовану низку досліджень, актуальними виступають дослідження процесу підготовки майбутніх учителів початкових класів до впровадження елементів STEM-освіти в інклюзивному освітньому просторі, що відбувається внаслідок впливу зовнішніх та внутрішніх чинників, а саме: впливу інформаційних технологій на всі галузі життя членів громад; підвищення вимог членів громад до інформаційної, інноваційної готовності та здатності до впровадження технологій STEM-освіти майбутніми учителями; зміна освітніх запитів школярів та батьків в інклюзивному освітньому просторі, котрі можна було б задовольнити через інтеграцію елементів STEM технологій в освітній інклюзивний простір.

Звертаючись до наробок Н. Валько зауважимо, що спроби звуження дефініції «STEM-освіти» до одного виняткового розуміння змісту може спричинити втрату його сенсу та ролі в системі професійної підготовки, акронім якої «STEAM» передбачає тлумачення [2]:

- 1) науки – Science;
- 2) технології – Technology;
- 3) інженерного проєктування – Engineering;
- 4) мистецтво – Arts;
- 5) математики – Mathematics.

Н. Іваник та Л. Колток зазначають, що поширення та розвиток STEM-освіти в Україні почалось у 2016 році із розробкою та упровадженням «Плану заходів щодо впровадження STEM-освіти в Україні на 2016–2018 роках» [3].

Підготовки майбутніх вчителів початкових класів до впровадження елементів STEM-освіти в інклюзивному освітньому просторі може реалізовуватись в різноманітних формах та видах: формальній, неформальній, у ході екскурсій, конкурсів, олімпіад, фестивалів, вебінарів, майстер-класів із урахуванням наступних принципів: індивідуальний підхід до побудови освітнього процесу; систематичне оновлення змісту освіти; наступність системи освіти; патріотизм і громадська зорієнтованість системи освіти; продуктивна мотивація здобуття освіти; інтеграція різноманітних надбань науки та техніки в систему освіти; розвивальний та проблемний характер процесу навчання.

Отже, узгодженість STEM-освіти з теоретичними та методологічними засадами впровадженої Концепції «Нова українська школа» розкрита в наробках О. Стрижак. Дослідниця обґрунтовує взаємозв'язок технології STEM-освіти з дидактикою, суть котрої розкривається в поєднанні мультидисциплінарних практико-орієнтованих підходів опрацьовування природничих та математичних освітніх компонентів, які будуть доречними у підготовці

майбутніх вчителів початкових класів до впровадження елементів STEM-освіти в інклюзивному освітньому просторі [4].

Виходячи з вище зазначеного, на сучасному етапі розвитку педагогічної освіти, технологія «STEM» виступає центральною та динамічною системою, котра потребує виокремлення власних категорій, змісту, структури. Концепцію STEM-освіти в інклюзивному освітньому просторі можна наскрізно реалізовувати як сучасну інтерактивну технологію формування та розвитку розумових, пізнавальних, креативних рис здобувачів освіти.

Література

1. Акімова О. М., Кузнецова О. В., Одарченко В. І. Інтегральна Компетентність як складник професійної підготовки майбутніх фахівців спеціальності 013 початкова освіта. *Освіта. Інноватика. Практика*. Том 11. № 5. 2023. С. 7–12.

2. Валько Н. В. Компетентнісний підхід до формування STEM-культури майбутніх учителів. *Вісник Кременчуцького національного університету імені Михайла Остроградського*. № 5 (1187). 2019. С. 23–31.

3. Колток Л., Іваник Н. Упровадження STEM-освіти в освітній процес Нової української школи. *Науковий збірник «Актуальні питання гуманітарних наук: міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка»*, Том 3. № 27. 2020. С. 133–136.

4. Стрижак О. Є. STEM-освіта: основні дефініції. *Інформаційні технології і засоби навчання*. 2017. Т. 62. № 6. С. 16–33.

УДК 378

Демідова Інна Валеріївна

здобувачка першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності 012 Дошкільна освіта,

наукова керівниця – Демченко Ю. М. кандидатка педагогічних наук, доцентка, доцентка кафедри дошкільної та початкової освіти Центральноукраїнського державного університету імені Володимира Винниченка
(м. Кропивницький, Україна)

СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ

Проблема, її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. Затвердження Професійного стандарту «Вчитель початкових

класів закладу загальної середньої освіти» (2018) та упровадження Концепції Нової української школи (далі – Концепція НУШ) (2018), розроблення нової редакції професійного стандарту «Вчитель початкових класів закладу загальної середньої освіти» (2020) вимагає принципово нових підходів до професійної підготовки майбутніх учителів початкової освіти. Новій українській початковій школі потрібні компетентні та вмотивовані фахівці, які обізнані з новими шляхами здобуття знань, ефективними способами використання отриманої інформації, інноваційними напрямками педагогічної діяльності, зокрема і в умовах змішаного/дистанційного навчання [1].

Сучасні тенденції розвитку вищої професійної освіти обумовлюють необхідність підготовки конкурентоспроможного, професійно компетентного фахівця, який відповідає сучасним вимогам суспільства. В основі розробки нових галузевих стандартів вищої освіти України покладено компетентнісний підхід, у відповідності до якого, одним із ключових моментів оцінки якості процесу навчання є результат формування системи компетенцій [2].

Короткий огляд публікацій (окреслення нерозв'язних проблем). Вивчення наукової літератури є важливою частиною професійної підготовки майбутнього вчителя. Цей процес сприяє розвитку їхніх професійних здібностей та вдосконаленню педагогічних навичок. Формування ключових психолого-педагогічних та дисциплінарних здібностей відповідно до вимог концепції Нової української школи та професійних стандартів початкової школи є важливим завданням у процесі підготовки вчителя початкової школи.

У сучасному педагогічному дискурсі закріпилася думка, що ключовими результатами професійної підготовки сучасного вчителя початкової школи у ЗВО виступають «професійна компетентність», «професійна культура», «професійна готовність» майбутнього вчителя початкової школи разом із похідними особистісними утвореннями (професійна мобільність, освітня автономія та ін.), що, на думку І. Хижняк, входять до професійної характеристики (професіограми) вчителя початкової школи [3].

Мета (формулювання завдання): проаналізувати ситуацію щодо підготовки майбутніх вчителів початкової школи і сучасні підходи для організації навчального процесу у вищих педагогічних закладах.

Виклад основного матеріалу, обґрунтування результатів дослідження. Стратегічне планування у фаховій підготовці майбутніх вчителів є ключовим елементом сучасної освітньої системи. Цей план допомагає визначити мету та зміст підготовки, а також враховувати вплив зовнішніх та внутрішніх факторів для вибору найбільш ефективної стратегії. Важливо зазначити, що успіх фахової підготовки визначається не лише якістю засвоєння знань, але й здатністю студентів навчатися самостійно та використовувати ці знання на практиці. Щоб досягти цього, рекомендується впроваджувати інноваційні методи та технології в навчальний процес.

Крім того, важливим напрямком є підготовка майбутніх вчителів до роботи в інклюзивних класах. Це досягається через введення спеціальних курсів та модулів, що дозволяють студентам розуміти особливості роботи в

інклюзивному освітньому середовищі та розвивати відповідні навички.

Гармонізація інтелектуальних та емоційних аспектів особистості грає важливу роль у професійному розвитку студентів. Емоційний інтелект важливий, особливо в контексті Нової української школи, де емоційно насичений освітній процес сприяє кращому засвоєнню матеріалу. Для цього використано різні методи, інноваційні технології організації освітньої діяльності (ігрові, тренінгові, коуч-технології, майстер-класи, симулятивні методи, моделювання, методи критичного мислення, аналізу роботи в класі за допомогою відеозаписів), що сприяють розвитку емоційного інтелекту студентів та підготовці до роботи в емоційно насиченому освітньому середовищі.

Важливим напрямом роботи є також підготовка майбутніх учителів початкової освіти до інтегрування навчального матеріалу у змісті споріднених предметів та роботи в інклюзивному освітньому [1].

Належний рівень зосереджено формуванню мистецької культури та творчої активності майбутніх вчителів початкових класів. Це важливо для розвитку їхньої особистості та формування творчих здібностей. Мистецтво грає ключову роль у розвитку інтелектуальних та емоційних аспектів особистості, і тому воно включено в процес підготовки майбутніх вчителів. Це сприяє їхній професійній компетентності та готовності до викликів сучасної освіти.

Усі ці аспекти об'єднуються в загальну ідею підготовки майбутніх вчителів як суб'єктів, які здатні ефективно працювати в сучасній освітній системі, розвивати емоційний інтелект та творчі здібності, та вдосконалювати якість освіти для молодших школярів.

Висновки, перспективи. Для успішної підготовки майбутніх вчителів початкової школи потрібно розглядати впровадження інноваційних технологій як нові стратегії організації освітнього процесу у вищих педагогічних навчальних закладах. Всебічну підготовку майбутніх учителів до інноваційної діяльності, співпраці, інтеграції навчальних матеріалів та роботи в інклюзивному освітньому просторі; позитивне емоційне забарвлення навчально-виховного процесу; створення творчого мікроклімату, атмосфери проблемного пошуку тощо.

Вибір цих стратегій залежить від законодавчих вимог, напряму реформування освіти та інтеграційного процесу. Вважаємо, що підготовка майбутніх учителів має бути індивідуалізованою та сприяти гармонійному розвитку, інтелектуальному та емоційному зростанню, культурному та особистісному розвитку. В його основі має бути переосмислення педагогічного досвіду як механізму професійного зростання вчителя, що ми вважаємо перспективним напрямком подальших наукових досліджень.

Література

1. Павлик О., Білоконна Н., Лисевич О. Професійна підготовка фахівців початкової освіти у нових реаліях. *Український Педагогічний журнал*. Кривий ріг. №4. 2020. С. 83–91.

URL: <https://uej.undip.org.ua/index.php/journal/article/view/319/255>

2. Суліма Є., Ткаченко Л. Компетентнісний підхід у процесі професійної підготовки майбутніх фахівців початкової школи. *Теоретична і дидактична філологія. Серія «Педагогіка»*. Київ. 2017. № 24. С. 218–225.

URL: <http://ephsheir.phdpu.edu.ua/bitstream/handle/8989898989/2661/%d0%a2%d0%ba%d0%b0%d1%87%d0%b5%d0%bd%d0%ba%d0%be.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

3. Хижняк І. Ключові результати професійної підготовки сучасного вчителя початкової школи у ЗВО. *Професіоналізм педагога: теоретичні й методичні аспекти*. Слов'янськ. 2018. № 8(1). С. 5–15.

URL: [file:///C:/Users/User/Downloads/prptma_2018_8\(1\)_3.pdf](file:///C:/Users/User/Downloads/prptma_2018_8(1)_3.pdf)

УДК 378.147.091.3-027.22:373.3-051(045)

Демченко Юлія Миколаївна

кандидатка педагогічних наук, доцентка, доцентка кафедри
дошкільної та початкової освіти

Центральноукраїнського державного університету
імені Володимира Винниченка
(м. Кропивницький, Україна)

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ФАХОВОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ У РЕАЛІЯХ СЬОГОДЕННЯ

Проблема, її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. У реаліях сьогодення одним із пріоритетних напрямів розвитку вищої педагогічної освіти є підготовка кваліфікованих учителів початкової школи, які здатні забезпечувати гармонійний розвиток дитини, формувати ключові і предметні компетенції молодших школярів, закладаючи тим самим міцний фундамент для їх подальшого навчання, розвитку й виховання.

Одним із основних завдань педагогічної науки є фахова підготовка майбутніх учителів у закладах вищої освіти. Основні напрями та вимоги до професійної підготовки майбутніх фахівців у сучасній вищій школі ґрунтуються на положеннях Конституції України, Законів України «Про освіту» (1996), «Про вищу освіту» (2014), Державній національній програмі «Освіта» («Україна ХХІ століття») (2000), Національній доктрині розвитку освіти (2001) та інших документах. Концепція НУШ, професійний стандарт учителя початкових класів визначають набір тих необхідних професійних компетентностей, які даватимуть педагогу можливість реалізувати заявлені вимоги і здійснити реальні перетворення в системі початкової освіти, а не

лише формально озвучити їх відповідність сучасним законодавчо-нормативним документам, що регулюють діяльність початкової ланки освіти [2].

Короткий огляд публікацій. Проблемі, що розглядається присвячено численні наукові праці видатних педагогів Н. Бібік, В. Бондаря, М. Вашуленка, Л. Кондрашової, Є. Лодатка, О. Савченко, Г. Тарасенко, І. Хижняк, Л. Хомич та ін. Теоретико-методологічні та дидактичні аспекти підготовки сучасного учителя початкових класів висвітлені в дослідженнях С. Вітвицької, О. Дубасенюк, М. Оліяр, О. Савченко, Т. Шанскової та ін.

Педагог В. Бондар звертає особливу увагу на необхідність використання технології управління освітнім процесом початкової школи, дотримання принципів управління, які забезпечують ефективність формування професіоналізму майбутніх фахівців [1].

Мета дослідження дослідити й висвітлити актуальні проблеми фахової підготовки майбутніх учителів початкових класів в реаліях сьогодення.

Виклад основного матеріалу, обґрунтування результатів дослідження. Першочергове завдання закладів вищої освіти – забезпечення школи висококваліфікованими спеціалістами, які здатні змінити науково-технічну, економічну й інтелектуальну основи нашого суспільства шляхом упровадження новітніх технологій. Сьогодні вчитель має бути готовим до кожної професійної ситуації, орієнтуватися у швидких змінах умов. Кожен учитель має бути яскравою особистістю, адже саме таким чином він зацікавлює учнів, розвиває інтерес до навчальних предметів. Створення позитивного іміджу вчителя потребує величезної праці над собою. Педагог, який працює над створенням власного іміджу, постійно самовдосконалюється, завдяки чому успішніше працює.

Упровадження нових інформаційних і комунікаційних технологій на базі Інтернету у реаліях сьогодення є одним із найважливіших резервів підвищення ефективності безперервної освіти та самоосвіти педагогічних працівників. Багато з'явилося нових тем, цікавих інтерактивних завдань та способів їх реалізації.

На нашу думку, актуальні проблеми фахової підготовки майбутніх учителів початкових класів в сучасних умовах можуть включати в себе ряд важливих аспектів. Наведемо декілька з них:

1. Мультидисциплінарний підхід: Сучасний учитель початкових класів повинен мати знання і навички в різних галузях, оскільки вони викладають різні предмети. Це ставить виклик перед підготовкою вчителів, оскільки їм потрібно бути компетентними у різних науках та готовими до інтеграції знань для створення цілісних уроків.

2. Диференційований підхід: Вчителі початкових класів повинні бути готові працювати з учнями різного рівня здібностей та потребами. Фахова підготовка повинна надавати їм інструменти для індивідуалізації навчання та створення сприятливого середовища для всіх дітей.

3. Використання технологій: Сучасні технології можуть бути корисними для навчання у початкових класах, але вчителям потрібно навчитися ефективно використовувати їх в навчальному процесі. Це включає в себе навички роботи з комп'ютерами, планшетами, програмним забезпеченням для навчання та іншими технологічними засобами.

4. Сучасні підходи до навчання: Вчитель повинен бути ознайомлений з сучасними методами та підходами до навчання, такими як проектне навчання, розвивальне навчання, групова робота і інші. Вони допомагають зробити навчання більш цікавим та ефективним.

5. Розвиток соціальних навичок: Учитель початкових класів також повинен бути готовий розвивати соціальні навички учнів, включаючи співпрацю, комунікацію та роботу в команді. Це особливо важливо в контексті сучасного світу, де співпраця та міжкультурне спілкування набувають все більшого значення.

6. Впровадження інклюзивної освіти: Вчителям початкових класів потрібно бути готовими працювати з дітьми різних здібностей та потребами, включаючи дітей з інвалідністю. Це вимагає спеціалізованої підготовки та розуміння принципів інклюзивної освіти.

7. Ефективна комунікація з батьками: Важливо вчителям початкових класів вміти спілкуватися з батьками та включати їх у навчальний процес. Це допомагає створити сприятливе середовище для навчання дитини та підтримувати партнерський підхід до виховання.

Висновки, перспективи. Загалом, підготовка майбутніх учителів початкових класів вимагає комплексного підходу, який враховує сучасні вимоги до освіти та потреби учнів. Учитель повинен бути готовим до постійного самовдосконалення та адаптації до змін в освітній системі. Активному розвитку професійних і фахових якостей учителя початкових класів сприяють також використання інформаційних і комунікативних технологій, готовність до творчості та саморозвитку.

Література

1. Бондар В., Теорія і технологія управління процесом навчання в школі. Київ, Україна: ФАДА, ЛТД, 2000.

2. Концепція нової української школи. URL : <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/nova-ukrainskashkola-compressed.pdf>;

3. Професійний стандарт вчителя початкових класів. URL : [file:///C:/Users/38050/Downloads/%D0%9D%D0%B0%D0%BA%D0%B0%D0%B7_2736%20\(1\).pdf](file:///C:/Users/38050/Downloads/%D0%9D%D0%B0%D0%BA%D0%B0%D0%B7_2736%20(1).pdf)

Ніколаєнко Анна Андріївна

здобувачка першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
спеціальності 013 Початкова освіта,
наукова керівниця – Андросова Н. М., кандидатка педагогічних наук,
доцентка кафедри дошкільної та початкової освіти
Центральноукраїнського державного університету
імені Володимира Винниченка
(*м. Кропивницький, Україна*)

ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ У НОВІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ШКОЛІ

Сучасна Україна переживає значні зміни в освітній системі, що пов'язано з військовими діями на її території. Це вплинуло на частковий перехід навчання на дистанційний формат. Однак організація дистанційного навчання в початкових класах відрізняється від навчання у старших класах, і вона може стикається з низкою унікальних проблем та викликів. До цих проблем можуть відноситися: адаптація молодших школярів до онлайн-навчання, психологічний аспект дистанційного навчання, технічна доступність та забезпечення, розробка і вибір навчальних матеріалів для молодших школярів, моніторинг та оцінювання успішності, підтримка батьків. Ці проблеми можуть викликати значні труднощі у впровадженні дистанційного навчання в початкових класах.

У свій час значний внесок у розкриття змісту та організації дистанційного навчання внесли такі психологи і педагоги М. Беседіна, К. Власенко, В. Гура. Основні вимоги до дистанційної освіти досліджено у працях М. Карпенка, Є. Рибалко, А. Хуторського та ін.

Метою статті є вивчення ефективності дистанційного навчання в початкових класах; визначити роль батьків у підтримці та організації навчання дітей.

Виклад основного матеріалу. Дистанційне навчання в початковій школі – це освітній процес, який передбачає використання технологій та інтернету для навчання учнів віком від 6 до 12 років на віддаленій основі, коли учасники навчального процесу не знаходяться в одному фізичному місці. Основні особливості дистанційного навчання в початковій школі включають:

1. Вік учнів: в початковій школі це навчання спрямоване на учнів віком від 6 до 12 років, що відповідає першому та другому ступеням початкової освіти. В цьому віці важливо забезпечити адекватний підхід до навчання та врахувати особливості дитячого розвитку.

2. Гнучкість навчання: дистанційне навчання надає учням та їхнім родинам більшу гнучкість у виборі графіку та місця навчання. Учні можуть навчатися вдома або в іншому зручному для них місці.

3. Використання онлайн-ресурсів: використовуються онлайн-платформи, веб-сайти, інтерактивні навчальні матеріали та програми, які допомагають учням засвоїти навчальний матеріал.

4. Взаємодія з вчителями: учні спілкуються зі своїми вчителями через відеоконференції, електронну пошту, чати або інші засоби зв'язку. Вчителі ведуть уроки, виставляють завдання та надають підтримку в онлайн-режимі.

5. Підтримка батьків: батьки грають важливу роль у дистанційному навчанні в початковій школі, тому важливо надавати їм відповідну підтримку та інструкції.

Дистанційне навчання в початковій школі може бути ефективним, але вимагає уважного планування, врахування особливостей дітей цього віку та відповідних педагогічних підходів для забезпечення якості освіти.

Побудова програми дистанційного навчання для молодших школярів вимагає особливого підходу, оскільки діти цього віку мають особливі потреби та особливості. Ось декілька принципів, які слід враховувати при створенні такої програми:

1. Розвивати інтерактивність та зацікавленість: важливо створювати навчальні матеріали, які зацікавлять дітей та стимулюватимуть їх активну участь. Використовуйте інтерактивні вправи, ігри та завдання, які залучатимуть дітей та робитимуть навчання цікавим.

2. Простота та зрозумілість: матеріали та інтерфейс повинні бути легкими для розуміння та використання. Діти мають змогу легко навігувати по програмі без надмірної допомоги.

3. Гнучкий графік та навчання під керівництвом дорослих: гнучке навчання, поєднується з одночасною підтримкою вчителів або батьків. Дорослі повинні бути готові надавати допомогу та вести навчання через відеоконференції або інші способи зв'язку.

4. Використовуйте багатомовність: використання багатомовних ресурсів розширює можливості навчання.

5. Адаптовані завдання і оцінка: завдання та методи оцінки мають враховувати рівень розвитку та індивідуальні здібності дітей. Вони повинні бути адаптованими до потреб кожного учня.

6. Розвиток навичок саморегуляції: важливо навчати дітей молодшого віку самостійно встановлювати розклад, ставити мету та керувати своїм часом.

7. Забезпечення психологічної підтримки: вчителі та психологи зобов'язані надавати психологічну підтримку та консультування дітям у випадку стресу чи труднощів.

8. Залучення батьків: Важливо залучати батьків до навчального процесу, роблячи їх партнерами у навчанні та надавати їм необхідну інформацію та підтримку.

9. Безпека в інтернеті: Вчителям та батькам треба навчати дітей правилам безпеки в інтернеті та використання інтернет-ресурсів.

10. Підтримка соціальної взаємодії: Створюйте можливості для взаємодії між дітьми, які допомагають побудувати віртуальну спільноту та розвивати соціальні навички.

Ці принципи допоможуть побудувати ефективну та відповідальну програму дистанційного навчання для молодших школярів, яка враховує їхні потреби та сприяє успішному навчанню.

Отже, за сучасних умов дистанційне навчання є надзвичайно актуальним і поширеним явищем. Це стало необхідністю через воєнний стан в Україні. На даному етапі розвитку освіти є достатня кількість веб-технологій, онлайн платформ, які можна застосувати при організації дистанційного навчання для молодших школярів. Елементи дистанційного навчання, що використовується у початковій школі повинні мати певну концепцію, налагоджену систему існування та психолого-педагогічні основи з метою вирішення проблеми ефективного керування навчальною діяльністю школярів.

Література

1. Демченко О., Голюк О. Педагоги й батьки як партнери створення культурно-освітнього простору для розвитку обдарованості дітей. Педагогічні науки: педагогічні інновації: ідеї, реалії, перспективи: матеріали Всеукраїнської наук.-практ. конф. м. Вінниця, 2022 / за заг. ред. О. Демченко упоряд. О. Галенко. Вінниця : ДПУ ім.М.Коцюбинського. 2022. С. 22–28. URL:<http://surl.li/mgrum>

2. Лотоцька А., Пасічник О. Організація дистанційного навчання в школі : методичні, рекомендації. 2020. С. 12.

3. Любчак Л. В., Демченко О. П., Комарівська Н. О. Партнерство учителя початкової школи з батьками в організації дистанційного навчання дітей з особливими освітніми потребами. Науково-методичне забезпечення проблем навчання, виховання і розвитку учнів у закладах дошкільної, початкової та середньої освіти: матеріали Всеукраїнської наук.-практ. конф. за заг. ред. Л. В. Любчак. Вінниця: ДПУ ім. М. Коцюбинського. 2022. С. 117–124. URL: <http://surl.li/mgrsg>

4. Навчання вдома: практичні поради для батьків від психологині Світлани Ройз: веб-сайт. URL: <https://nus.org.ua/articles/praktychni-porady-dlya-batkiv-pro-navchannya-vdoma-vid-dytyachoyi-ta-simejnoyi-psyhologyni-svitlany-rojz/>

5. Про затвердження Положення про дистанційне навчання: Міністерство освіти і науки України, наказ від 25 квітня 2013 р. № 466. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0703-13#Text> (дата звернення: 08.11.2020).

Одарченко Вероніка Ігорівна

кандидатка педагогічних наук, доцентка, професорка кафедри педагогіки, ,
психології, початкової освіти та освітнього менеджменту
Комунального закладу «Харківська гуманітарно-педагогічна академія»
Харківської обласної ради
(м. Харків, Україна)

СТРАТЕГІЇ УПРАВЛІННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ В КОМУНАЛЬНИХ ПЕДАГОГІЧНИХ ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

На сучасному етапі розвитку держави, в умовах воєнного стану освітня політика знаходиться в стані фундаментальної системної трансформації, що є беззаперечним фактом для розробку нових стандартів, формулювання сучасних критеріїв, що дозволяють вимірювати результати змін в освітніх процесах. Євроінтеграція, діджиталізація, глобалізація – це процеси, які впливають на систему сучасної освіти та є фундаментом змін та напрямками для постійного розвитку. Головним завданням процесу сучасної реформації є забезпечення якості освіти, що виступає стратегічною ідеєю ЗВО та розглядається як глибинна складова освітньої політики. Це, в першу чергу, пов'язано з реалізацією цілей та принципів сталого розвитку суспільства, яке базується на задоволенні соціальних запитів щодо покращення якості життя, однією із складових якої виступає якість в сфері освіти [1].

У наукових дослідженнях останніх років розгляду загальних питань щодо управління вищою освітою приділяли увагу В. Мануйленко, В. Олійник, І. Трегубенко, А. Харківська та інші; окремі аспекти організації освітнього процесу досліджували І. Драч, О. Євдокімов; постійний інтерес науковців до проблем професійної підготовки майбутнього вчителя в аспектах: професійної підготовки та діяльності вчителя (О. Абдуліна, А. Алексюк, О. Глузман, О. Дубасенюк, О. Пехота та інші); теоретичних основ формування особистості вчителя в процесі професійної підготовки (Ф. Гоноболін, М. Кухарев, Н. Кузьміна та інші) [2].

Мета – розкрити стратегії управління професійної підготовки майбутніх фахівців в комунальних педагогічних закладах вищої освіти в умовах воєнного стану.

Управління системою професійної підготовки майбутніх фахівців у комунальних педагогічних закладах вищої освіти в умовах воєнного стану є надзвичайно складним завданням. У рамках дослідження спираємося на думку про те, що від якості зазначеної позиції залежить формування компетентних спеціалістів, спроможних до високоефективної праці задля суспільного

соціально-економічного благополуччя та культурно-духовного розвитку регіону.

Ознайомившись з сучасними науковими доробками вважаємо за доцільне визначити стратегії управління професійної підготовки майбутніх фахівців в комунальних педагогічних закладах вищої освіти в умовах воєнного стану.

Розробка чітких планів дій. Укладання стратегічних планів щодо організації освітнього процесу в умовах воєнного стану. Визначення основних цілей та завдань, які слід досягти під час кризового періоду.

Адаптація освітньої програми. Перегляд та адаптація освітньої програми для врахування конкретних вимог та потреб умов воєнного стану. Підвищення акценту на навички, які можуть бути корисні в кризових ситуаціях (наприклад, навички виживання, медичні знання, кризовий менеджмент).

Створення резервних планів. Розробка альтернативних сценаріїв навчання, які можна впроваджувати у разі неможливості проведення звичайних занять.

Залучення досвідчених фахівців-практиків. Залучення педагогічних працівників, які мають досвід роботи в умовах кризових ситуацій, для надання консультацій та підтримки іншим працівникам.

Створення мережевих зв'язків та партнерства. Встановлення співпраці з іншими закладами вищої освіти, громадськими організаціями та органами влади для обміну ресурсами та відомостями.

Забезпечення психологічної підтримки. Організація психологічних консультацій для студентів та викладачів для зниження стресу та підтримки психологічного здоров'я.

Надання інформації та комунікації. Забезпечення надійної та актуальної інформації про стан справ та рекомендації для студентів, викладачів та інших зацікавлених осіб.

Впровадження інноваційних технологій. Використання онлайн-ресурсів, відеоконференцій та інших технологій для забезпечення можливості навчання в умовах обмеження особистих контактів.

Оцінка та моніторинг. Проведення регулярного моніторингу освітнього процесу та внесення коригувань у плани, якщо це необхідно.

Забезпечення безпеки та гігієни. Здійснення заходів із забезпечення безпеки студентів та викладачів в умовах загострення конфлікту.

Проаналізувавши стан досліджуваної проблеми в психолого-педагогічній літературі зазначимо, що окреслені стратегії можуть бути використані для допомоги в психологічній та професійній стабілізації, задля забезпечення ефективної підготовки майбутніх фахівців в умовах воєнного стану.

Таким чином, перспективою подальшого дослідження актуалізованої проблеми є розробка рекомендацій управління професійною підготовкою фахівців в комунальних педагогічних закладах вищої освіти, що й стане предметом наших подальших наукових пошуків.

Література

1. Дікова-Фаворська О. М. Управління якістю освіти – місце регіональних інститутів неперервної педагогічної освіти. *Безперервний професійний розвиток педагогічних працівників Нової української школи в умовах післядипломної освіти регіону* : зб. матеріалів регіонал. наук.-практ. інтернет-конференції. Житомир : ЖОШПО, 2020. С. 39–41.
2. Харківська А. А. Управління якістю підготовки майбутніх учителів інформатики в умовах модернізації освіти. *Вісник Черкаського університету*. Сер. : Педагогічні науки. Черкаси, 2013. Вип. 36 (289). С. 135–139.

ЗМІСТ

Напрямок роботи 1

НОВА УКРАЇНСЬКА ШКОЛА – ДОМІНАНТА РЕФОРМУВАННЯ

СУЧАСНОЇ ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ.....3

Будяк Анастасія Дмитрівна

КОНЦЕПЦІЯ «НОВА УКРАЇНСЬКА ШКОЛА»: СУТНІСТЬ ТА АНАЛІЗ 3

Крайник Поліна Вікторівна

КОНЦЕПЦІЯ ТА ПРОБЛЕМАТИКА НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ 6

Напрямок роботи 2

ІНТЕГРАЦІЯ НАВЧАННЯ ЯК ПЕДАГОГІЧНА ТЕХНОЛОГІЯ

ТА ОСНОВНА ЛАНКА ФОРМУЛИ НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ 9

Вдовенко Вікторія Віталіївна, Кривенко Марія Юріївна

ІНТЕГРАТИВНИЙ ПІДХІД ПРИ ВИВЧЕННІ МАТЕМАТИЧНОЇ ТА
ІНФОРМАТИЧНОЇ ОСВІТНІХ ГАЛУЗЕЙ У ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ.....9

Радул Ольга Сергіївна, Прибора Тетяна Олександрівна

ПРОБЛЕМА ІНТЕГРОВАНОГО НАВЧАННЯ В ІСТОРИЧНОМУ ВИМІРІ..... 12

Русак С. І.

ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ЕСТЕТИЧНОГО ВИХОВАННЯ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ
У ПРОЦЕСІ НАВЧАННЯ МАТЕМАТИЧНОЇ ОСВІТНЬОЇ ГАЛУЗІ 15

Напрямок роботи 3

УПРОВАДЖЕННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

В ОСВІТНІЙ ПРОЦЕС НУШ 19

Берлін Валерія Юріївна

ФОРМУВАННЯ КОМПЕТЕНЦІЙ НА УРОКАХ МАТЕМАТИКИ:
ТЕХНОЛОГІЯ «ЩОДЕННІ 3»..... 19

Берун Інна Василівна

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ДОСЛІДНИЦЬКИХ УМІНЬ В УЧНІВ
ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ НА УРОКАХ МАТЕМАТИКИ 22

Блудова Юлія Олександрівна

ВИКОРИСТАННЯ ІГРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ПЕРІОД НАВЧАННЯ
У ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ 25

Бондаренко Анастасія Олегівна АКТИВІЗАЦІЯ МИСЛЕННЯ УЧНІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ ЗАСТОСУВАННЯМ ІННОВАЦІЙНИХ ОСВІТНІХ ТЕХНОЛОГІЙ.....	27
Довганіч Мар'яна Олександрівна STEM-ОСВІТА – ШЛЯХ ДО САМОСВІДОМОСТІ МОЛОДШОГО ШКОЛЯРА.....	30
Котелянець Наталка Валеріївна ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ ДОСЛІДНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ УЧНІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ.....	33
Переверзева Вікторія Анатоліївна УПРОВАДЖЕННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В ОСВІТНІЙ ПРОЦЕС НУШ	37
Супрун Юлія Русланівна ДИДАКТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ЕЛЕКТРОННИХ ОСВІТНІХ РЕСУРСІВ З МАТЕМАТИКИ ДЛЯ УЧНІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ.....	39
Токар Вікторія Володимирівна ВИКОРИСТАННЯ СУЧАСНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ТА МЕДІАЗАСОБІВ ДЛЯ ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ У ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ.....	42
Філін Анна Вікторівна ВИКОРИСТАННЯ LEGO-ТЕХНОЛОГІЙ ДЛЯ НАВЧАННЯ МАТЕМАТИКИ ДІТЕЙ НУШ	45
Напрямок роботи 4	
ФОРМУВАННЯ ФАХОВИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ В УМОВАХ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ	
Кириченко Наталя Віталіївна АНАЛІЗ СУЧАСНИХ ПІДХОДІВ ДО РОЗВИТКУ КРЕАТИВНОГО МИСЛЕННЯ У ЗДОБУВАЧІВ ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ	48
Сосновська Анна Олександрівна ФОРМУВАННЯ ФАХОВИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ В УМОВАХ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ	51

Напрямок роботи 5

**ОСОБЛИВОСТІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ
ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ..... 54**

Акімова Олена Михайлівна
ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ
ДО ВПРОВАДЖЕННЯ ЕЛЕМЕНТІВ STEM-ОСВІТИ
В ІНКЛЮЗИВНОМУ ОСВІТНЬОМУ ПРОСТОРИ..... 54

Демідова Інна Валеріївна
СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ
МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ..... 56

Демченко Юлія Миколаївна
АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ФАХОВОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ
ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ У РЕАЛІЯХ СЬОГОДЕННЯ 59

Ніколаєнко Анна Андріївна
ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ
МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ У НОВІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ШКОЛІ..... 62

Одарченко Вероніка Ігорівна
СТРАТЕГІЇ УПРАВЛІННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ
МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ В КОМУНАЛЬНИХ ПЕДАГОГІЧНИХ ЗАКЛАДАХ
ВИЩОЇ ОСВІТИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ 65

ДЛЯ НОТАТОК

**Упровадження сучасних технологій для
реалізації завдань освітніх галузей НУШ:**
*збірник матеріалів II Всеукраїнської науково-практичної
інтернет-конференції 25 жовтня 2023 р.*

Підп. до друку 26.11.2023 р. Папір офсет. Цифровий друк.
Умовн. друк. арк. 4,5. Обл. вид. арк. 4,1.

---

*ВІДДРУКОВАНО: ФОП Піскова М.А.
м. Кропивницький, вул. Тараса Карпи, 17–11.*

*СВІДОЦТВО ПРО ДЕРЖАВНУ РЕЄСТРАЦІЮ
№ 2444000000027816 від 18.08.2016.*